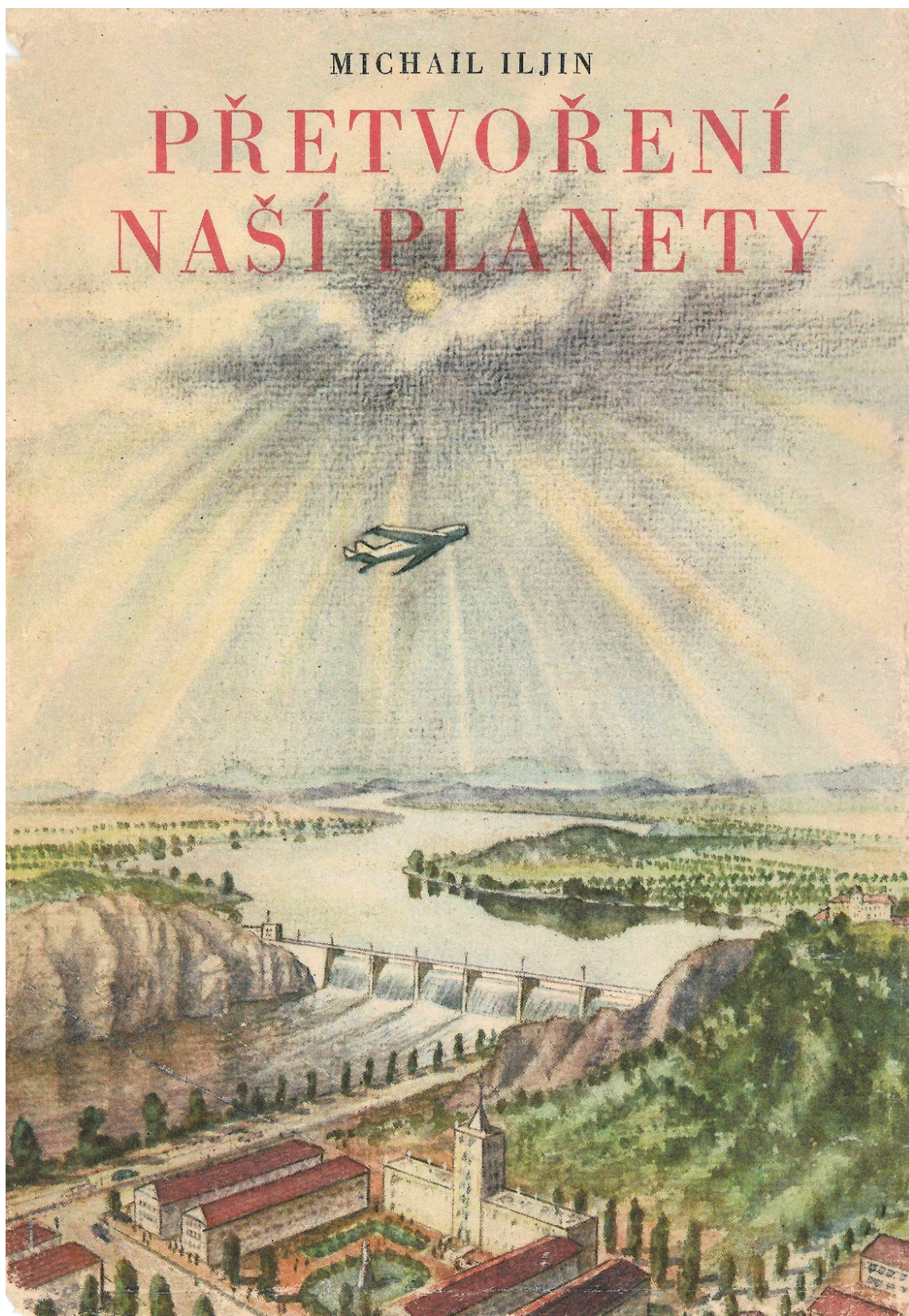

MICHAIL ILJIN

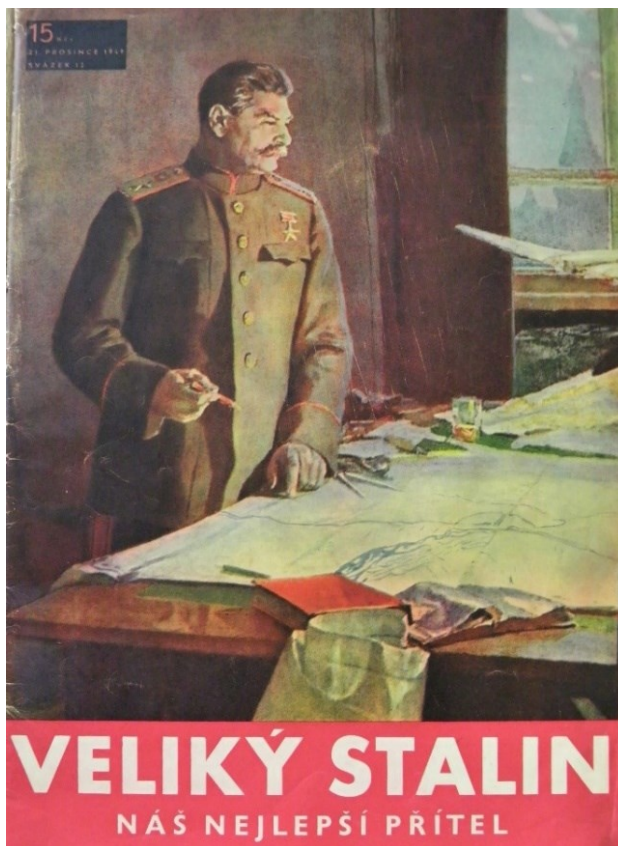
PŘETVOŘENÍ NAŠÍ PLANETY

1. Michail Iljin, *Přetvoření naší planety*. Praha: Svět sovětů, 1953.

2. Mapa jako vizuální zkratka socialistické vlasti (1954).

3.-4. Političtí vůdci jako garanté a spoluvůdci plánu (1949; 1951).

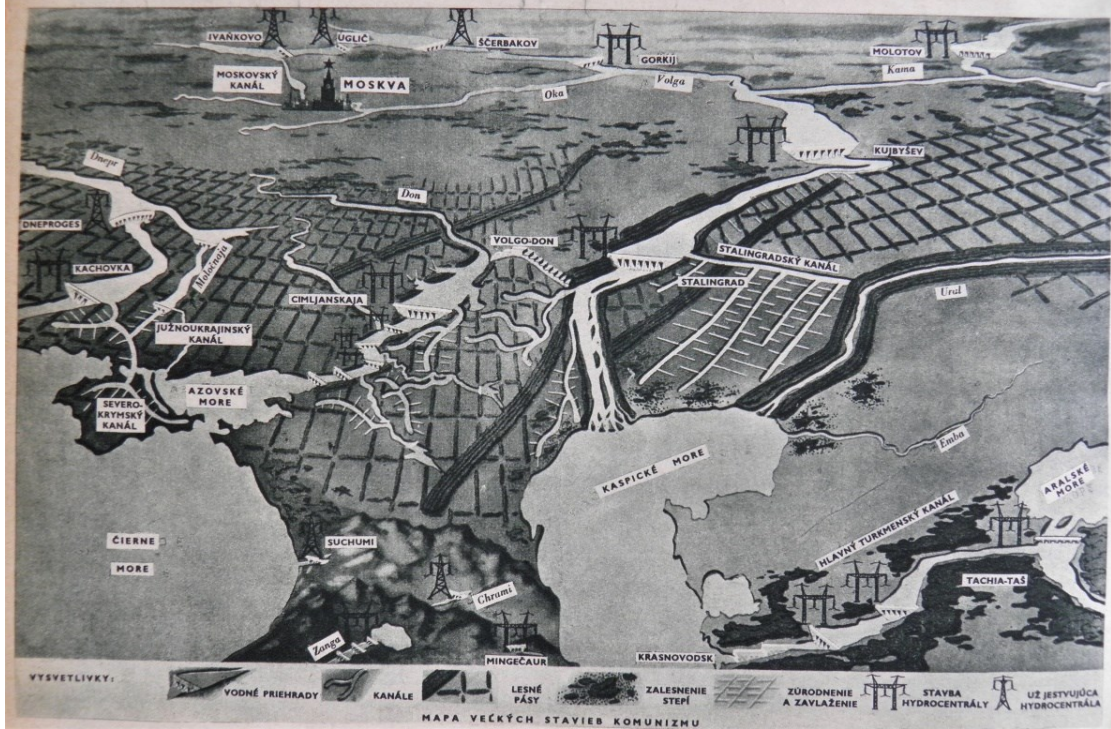

5. Vůdce a jeho prostor (Michail Šurpin, *Jitro naší vlasti*, 1948).

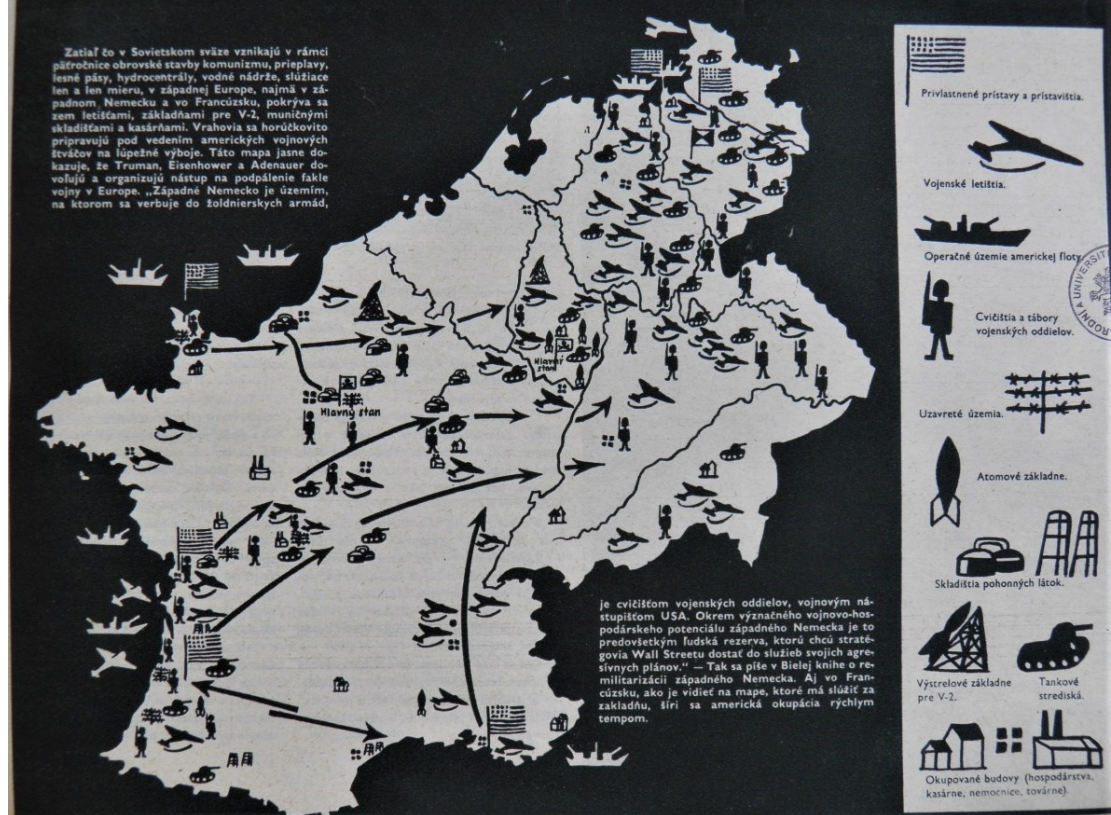

6. Přetvářený prostor socialismu: město a sad (1953).

TAKÉ SÚ CIELE SSSR V BUDOVANÍ KOMUNIZMU A MIERU

TO SÚ PRÍPRAVY VOJNOVÝCH ŠTŤVÁČOV

7.-8. Utvárení ne/priateľského priestoru: topografie míru a války. *Život* 1, 1951, č. 44.

9.-10. Výstavba měst jako součást budování socialismu (Brno 1948; Praha 1953).

11. Proklamace vize: ustavující konference pražského městského výboru KSČ, prosinec 1950.

**Vidím město veliké
jehož sláva hvězd se dotýká..**

PRAHA ROSTE DO NOVÉ SLÁVY

Jak zvučné, zpěvné jméno má ta naše vznešená, pyšná krasavice! Cítíš v něm tisícileté dějiny, okouzluje tě hrdinnou tradicí matky měst. Je pomníkem, v jehož kameni je vtisknuta všechna sláva našich předků, náš chcen boj utlačovaného, ubíjeného a přece vítězného, bohatýrského lidu. Je stoup-
zatým chrámem utrpení, bojů a slávy českých republik...

Ano, Praha je hodna veliké lásky našeho lidu!

ZE ZAHLOUTLÝCH STRÁNEK

V minulosti rostla tak jako všechna kapitalistická velkoměsta. V centru lesk, hojnost za výklady obchodů, paláců, banky a kulturní zařízení pro hrstku těch, kteří na to měli. Kolem dokola přerývané, nouzové domky chudáků, špinavé dvůrky a čtvrtě bez základních hygienických a sociálních zařízení. Rozpor mezi centrem a periferiemi, typický pro kapitalistická města, byl v Praze zřejmý na každém kroku. Ve stínu romantických krás, ve slínu paláců a středověké buržoazie zřídila bída. Denním hostem v dělnických rodinách byla nezdravost, tuberkulóza, exekutor. Však se mnozí z nás na tehdejší Prahu, krásnou i žalující, dobře pamatují! Na každém rohu zbráclá, otrhané, hladové, podvyživené děti. Zatím co kolem roku 1934 bylo v Praze několik desítek tisíc bytů prázdných, bydleli lidé ve stáncích a ve skalních dírách. Nezaměstnaní lidé početných rodin čekali často dlouhé dny a týdny před burzou práce. Takových bývalo

zených bytových jednotek, osm tisíc bytů postaveno a tisíce rekonstruováno a adaptováno! A jen v roce 1954 bude rozestavěno přes čtyři a půl tisíce dalších nových bytů.

JAK BÝVALO A JAK JE

V Praze 13. v Edenu, kde za první republiky bývala jedna z nejzanedbanějších periferních čtvrtí se špinavými skládkami a nouzovými budami, vyrostlo v uplynulých letech největší moderní pražské sídliště. Široké ulice se zeleným pruhem uprostřed, nová trolejbusová linka, nejmodernější bezhlukový, rychlý vůz tramvaje číslo 4, v těsném sousedství moderní stadion primátora dr. Václava Vačka. A uprostřed sídliště začíná vyrůstat obrovská stěna krásné školy.

Praha se mání k nepoznání a nejen v bytové výstavbě. Jen se porozhlédneme: na místě někdejšího nevyhovujícího mostu přestavěn Vltavu železobetonový most Švermův, široký, vzhledný, pomník pražské pětiletky. A hned za ním — letenský tu-

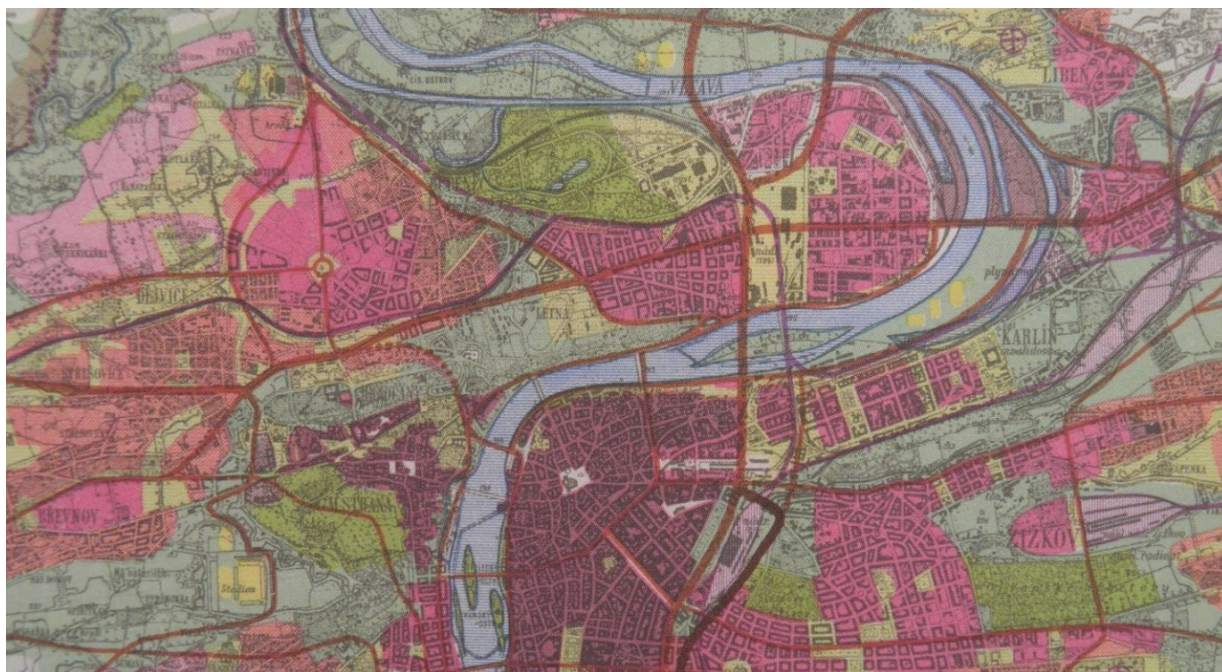
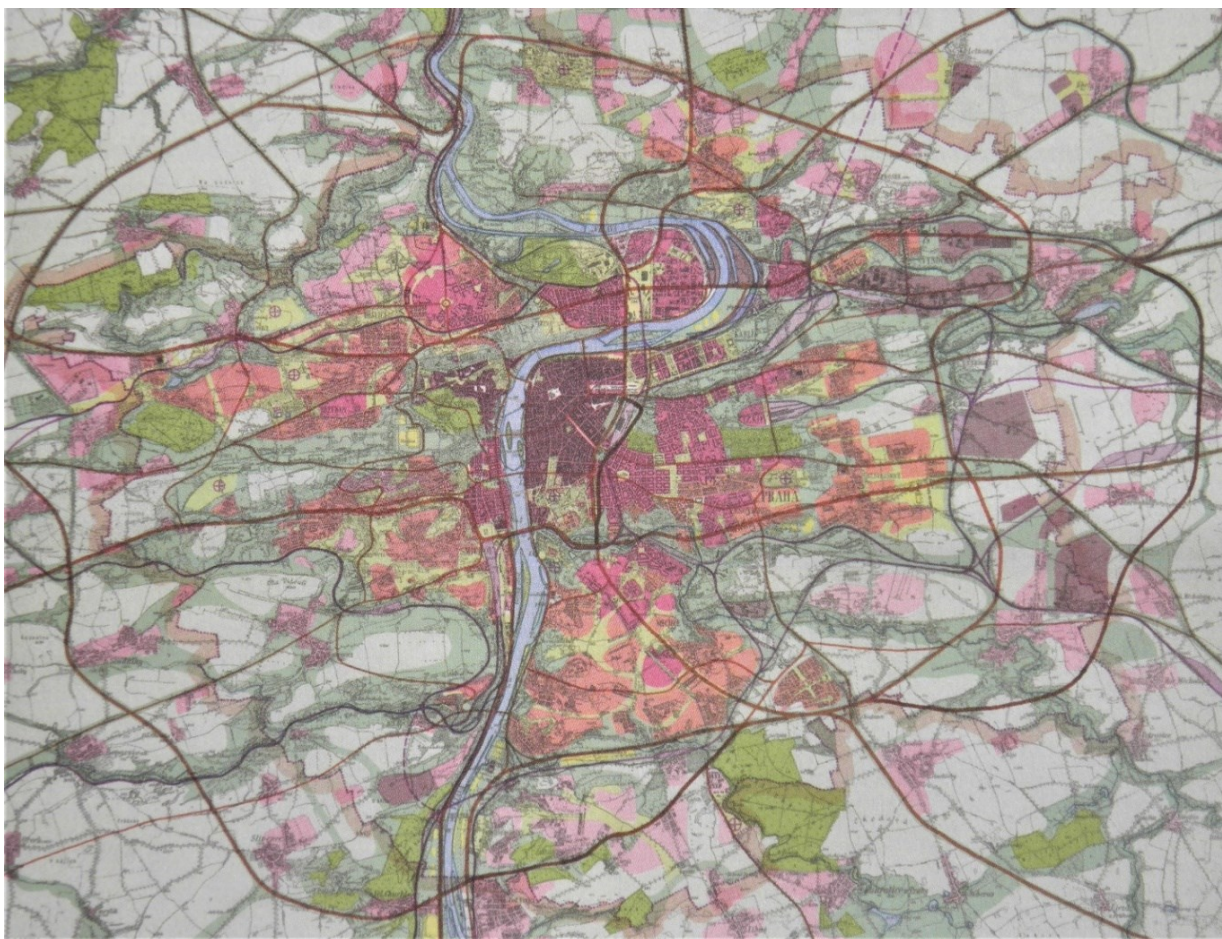
330.000 čtverečních metrů. Vznikly nové široké třídy, byla postavena nová síň na Smichově, dokončuje se ulice Flonýřů v Břevnově, vznikla nová nábreží pod Letnou a v Podolí. Od roku 1945 se také zdvojnásobila plocha pražské zeleně. Tyto „níle“ velkoměsta měří 6.535.660 čtverečních metrů.

PRO NEJMENŠÍ, PRO MLÁDEŽ, PRO LID

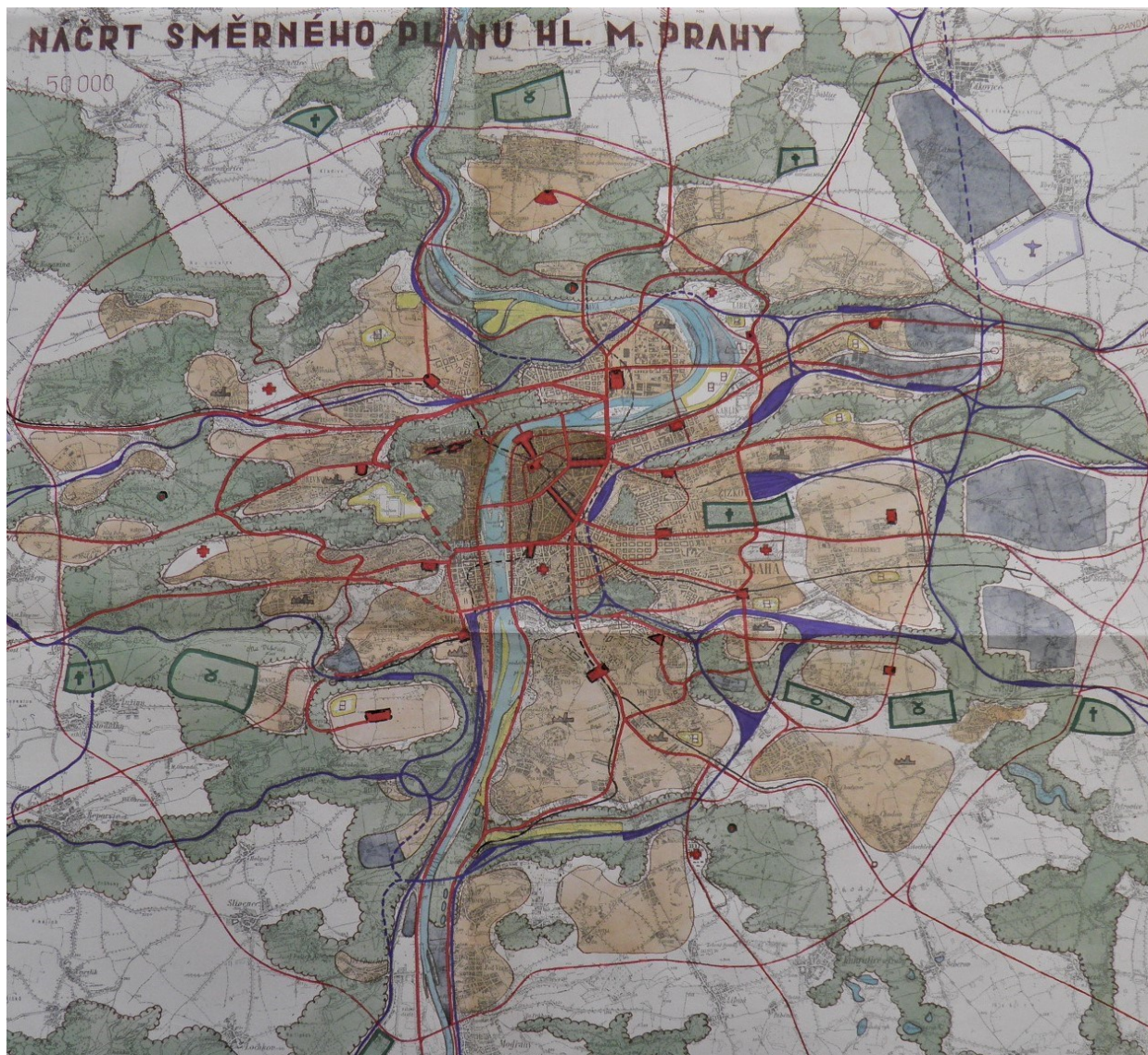
V Praze byla otevřena i nová muzea — Vladimíra Iljče Lenina, břevnovské Museum posádky českého dělnického hnutí, strahovské Památník českého pisemnictví. Řada nových jesi, mateřských škol, punyské domy a obchodní střediska, dlema fronty obytných budov; ale i nové pomníky — Nerudův, Mánesův a Stalhinův, jenž obrysy už vyrůstají na okraji obrovské letenské pláň.

A chceme-li, můžeme se nakonec podívat na svou Prahu ještě z jiné stránky: průmyslová výroba v roce 1953 víc než 6 180 procent proti roku 1948. A o pracující hlavního města se lidové de-

12. Socialistická Praha – modernizace s oporou v tradici (1954).

13.-14. První poválečný směrný územní plán Prahy, 1948. Rozdělení města do funkčně odlišených zón, důraz na dopravní řešení (počítáno mj. s komunikací po nábřeží Malé Strany a přes svah Petřína).

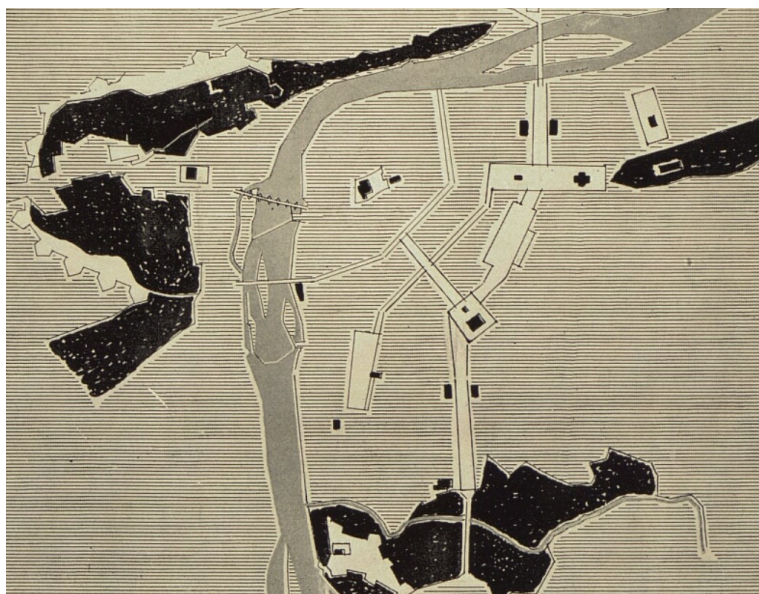

15. Náčrt směrného územního plánu Prahy, 1951.

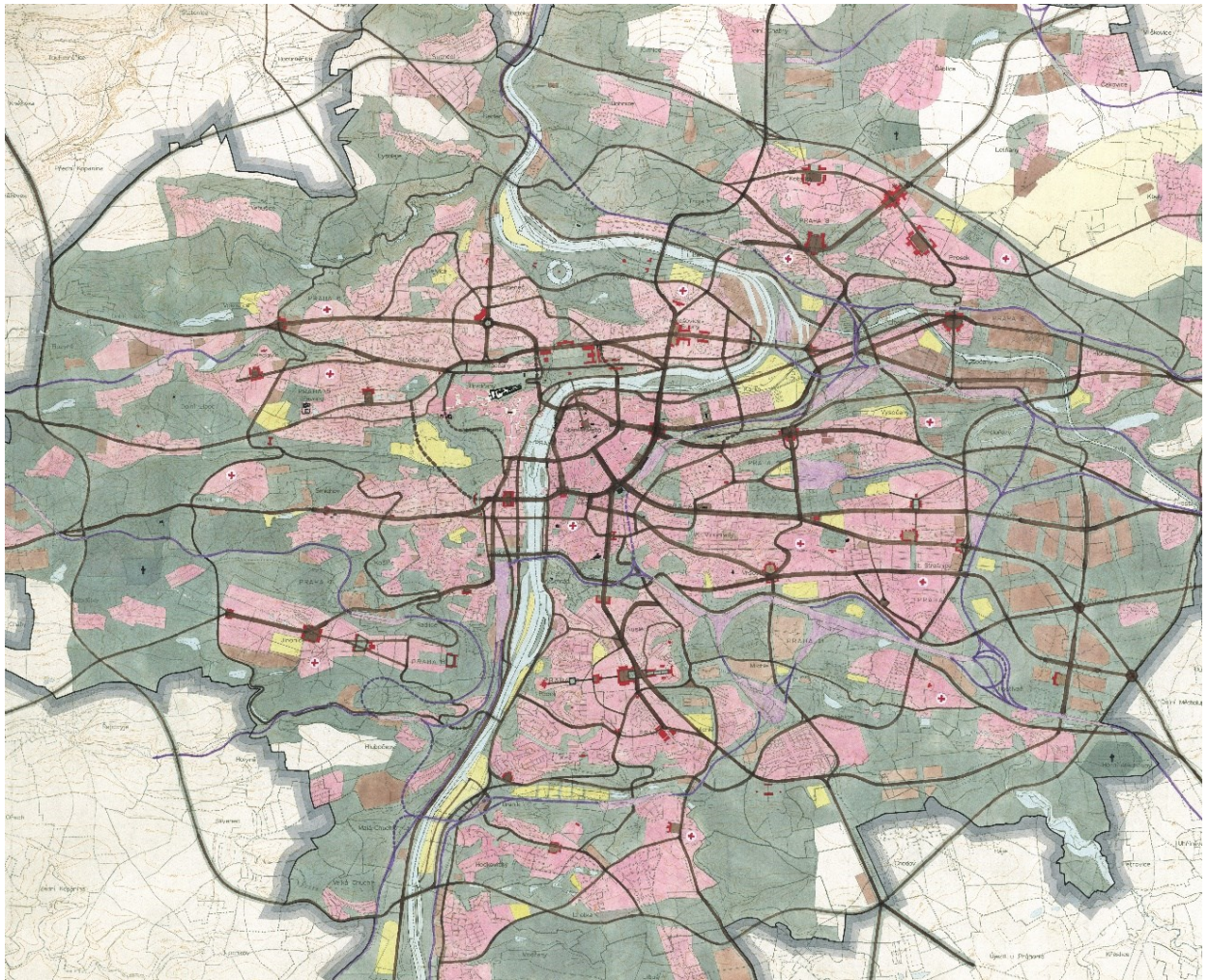

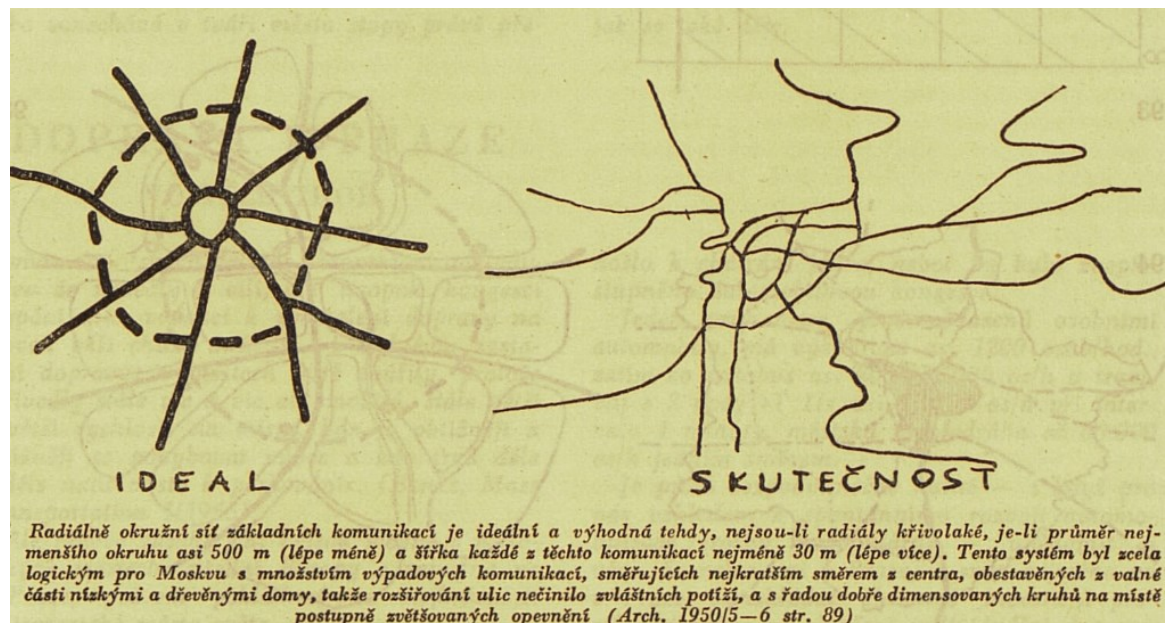
16. Náčrt směrného územního plánu Prahy, 1951. Uprostřed historického centra navrženo náměstí na konci rozšířené Pařížské třídy; v místě Masarykova nádraží předpokládáno náměstí Budovatelů.

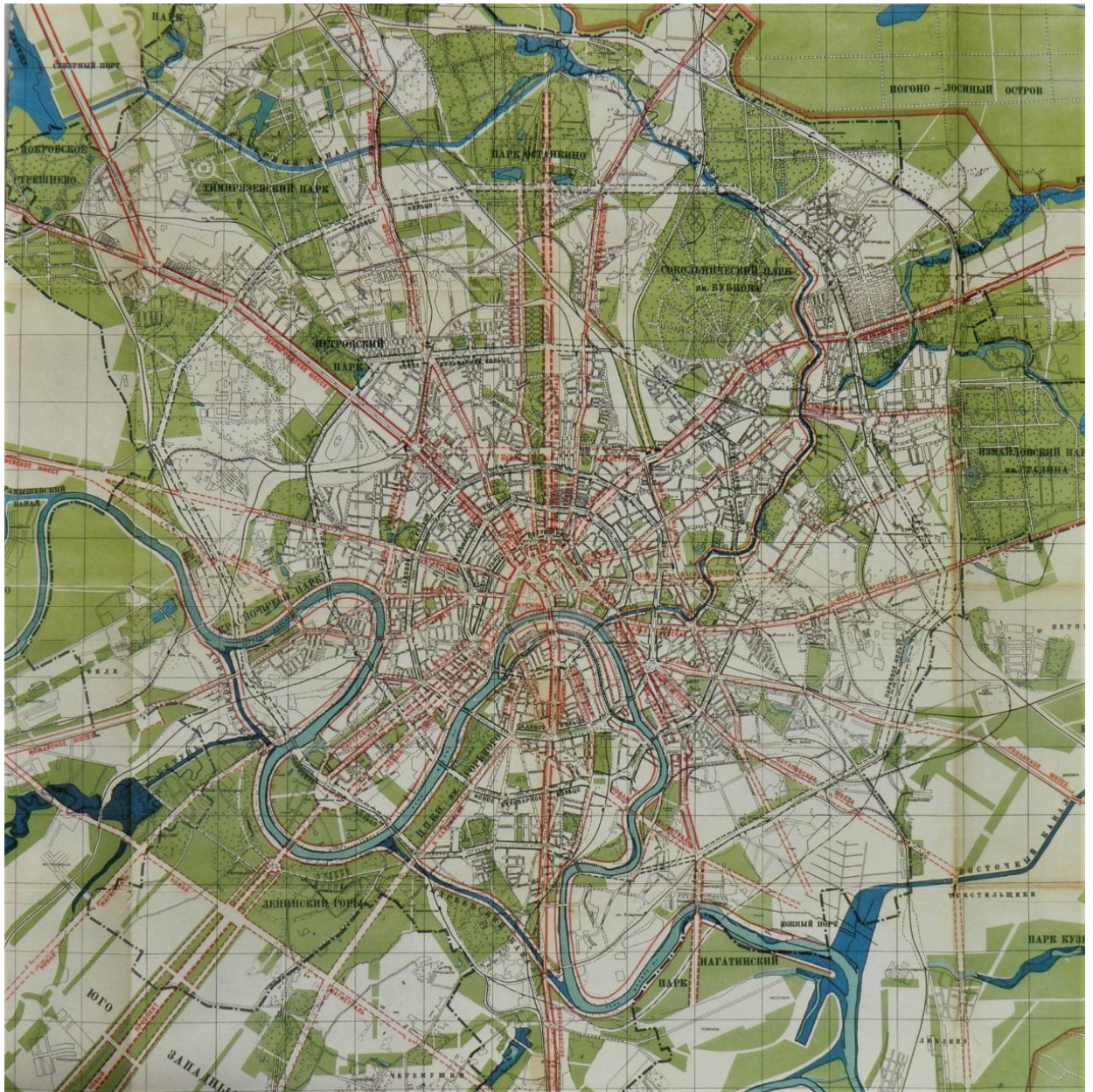
17. Koncept vedení tzv. severojižní transverzály (pozdější magistrály) v trase někdejších novoměstských hradeb se zapojením nového monumentálního náměstí Budovatelů (v místech Masarykova nádraží), 1948.

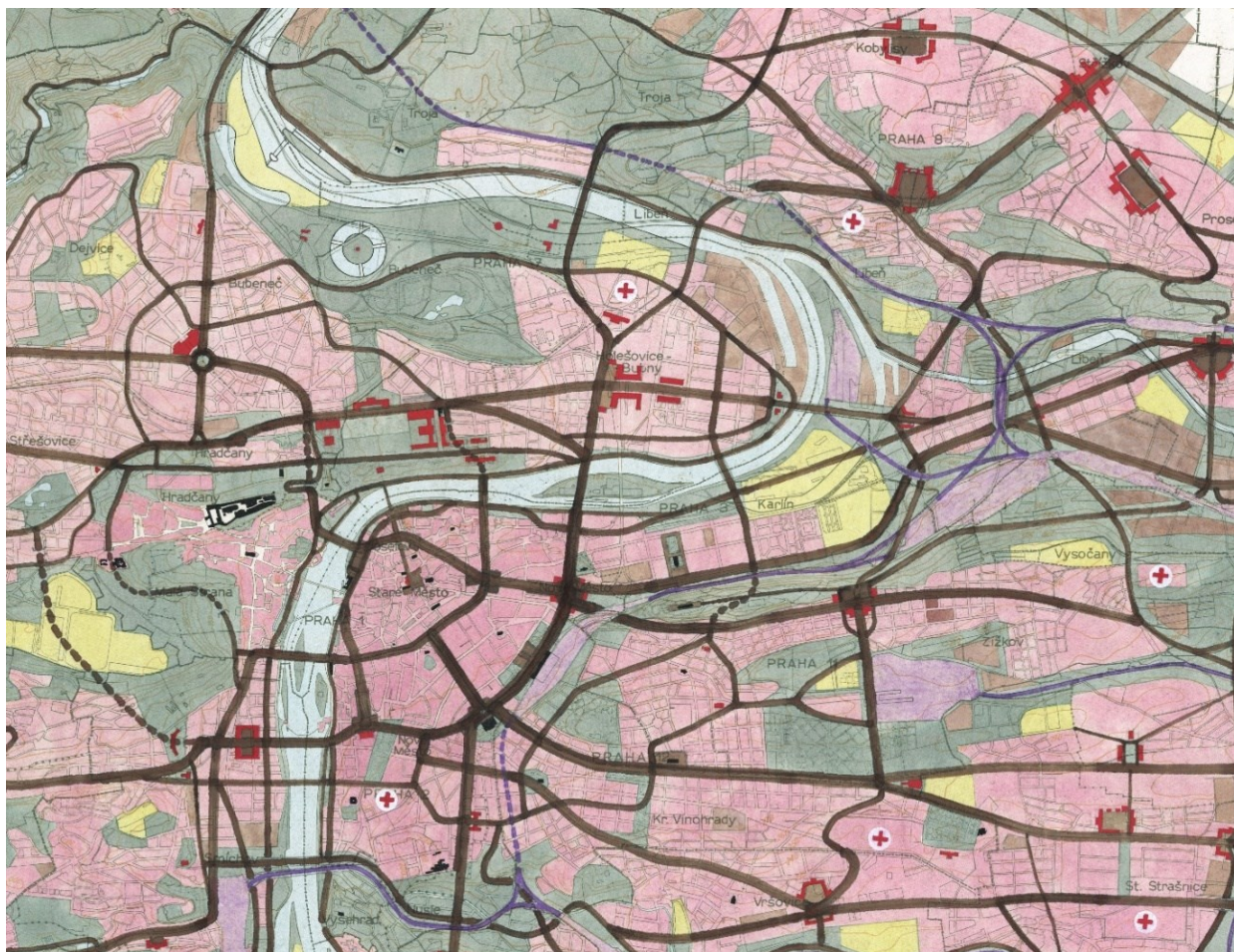
18. Návrh směrného územního plánu Prahy, 1953.

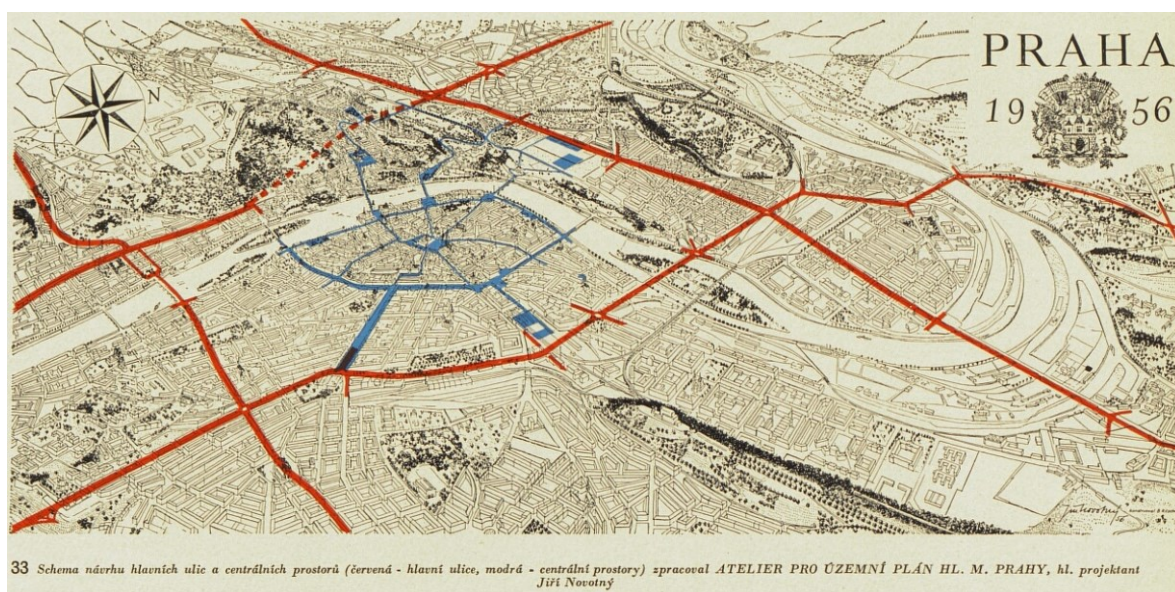
19. Vzor vs. realita – odlišné podmínky Prahy a Moskvy.

20. Generální plán Moskvy, 1935. Rozvoj města navržen v systému jednotlivých soustředných okruhů a příčných radiál vybihajících z centra. Tradiční bloková struktura nové zástavby; důraz na pravidelnost a symetrii.

21. Návrh směrného územního plánu Prahy, 1953 – detail centrální části města. Aplikace tradičních urbanistických schémat (v každém okrsku předpokládán centrální prostor s architektonickou dominantou; nová zástavba na Letné; Ústřední dům armády na Vítězném náměstí; napříč historickým centrem vedena tzv. staroměstská transverzála).

33 Schema návrhu hlavních ulic a centrálních prostorů (červená - hlavní ulice, modrá - centrální prostory) zpracoval ATELIER PRO ÚZEMNÍ PLÁN HL. M. PRAHY, hl. projektant Jiří Novotný

22. Ústup od monumentality – návrh územního plánu, 1956. Většina centrálních prostorů ponechána v historicky dochovaných a přestavbou neupravovaných lokalitách.

NOVÁ PRAHA

ČASOPIS PRAŽSKÉ LIDOVÉ SPRÁVY

Začíná druhá etapa brigádnické výstavby nové krásnější socialistické Prahy. Na plánovacím i na tech. referátě ÚNV se konají přípravy k otevření dalších pracovišť.

OBSAH: Dopisy pracujících • Zjednodušujeme úřadování • Ani jeden vůz nepojede s prázdnou • Pracoviště socialistické Prahy čekají na brigádníky • Kdy bude otevřen nový most pod Letnou? • Na pomoc dobrovolným směnám bytů • Administrativní úředník úředníkem • Studujeme bez přerušení zaměstnání • Dopisovatelé píší

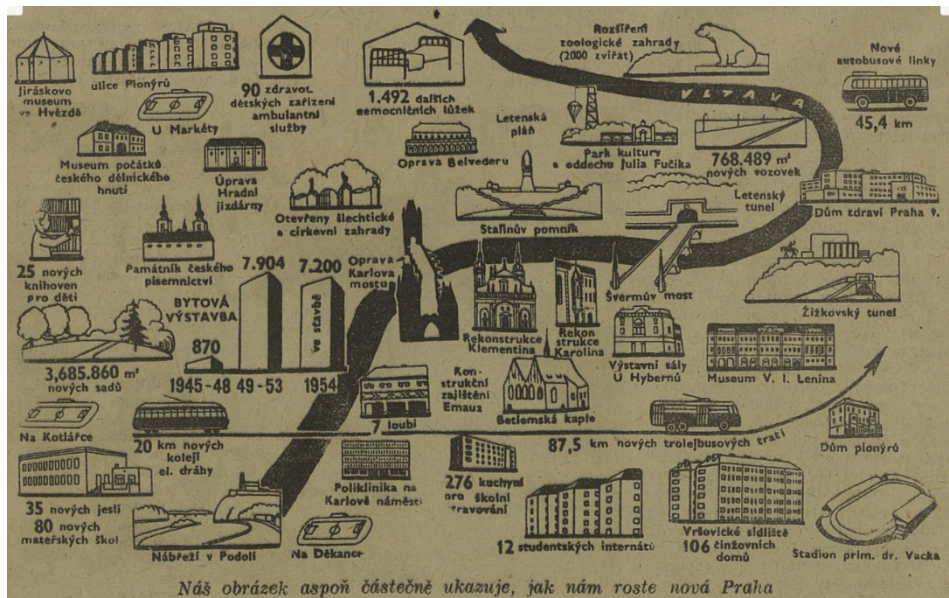
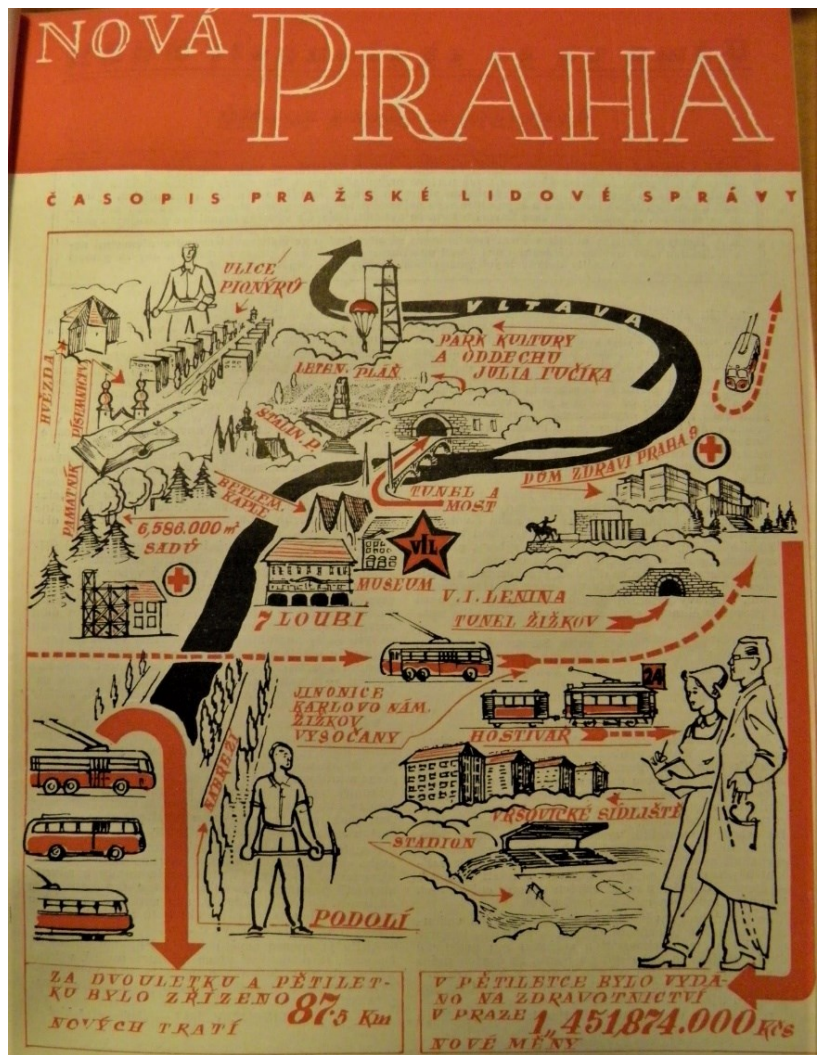
54. ROČNÍK, ČÍS.

V Praze 14. IX. 1951

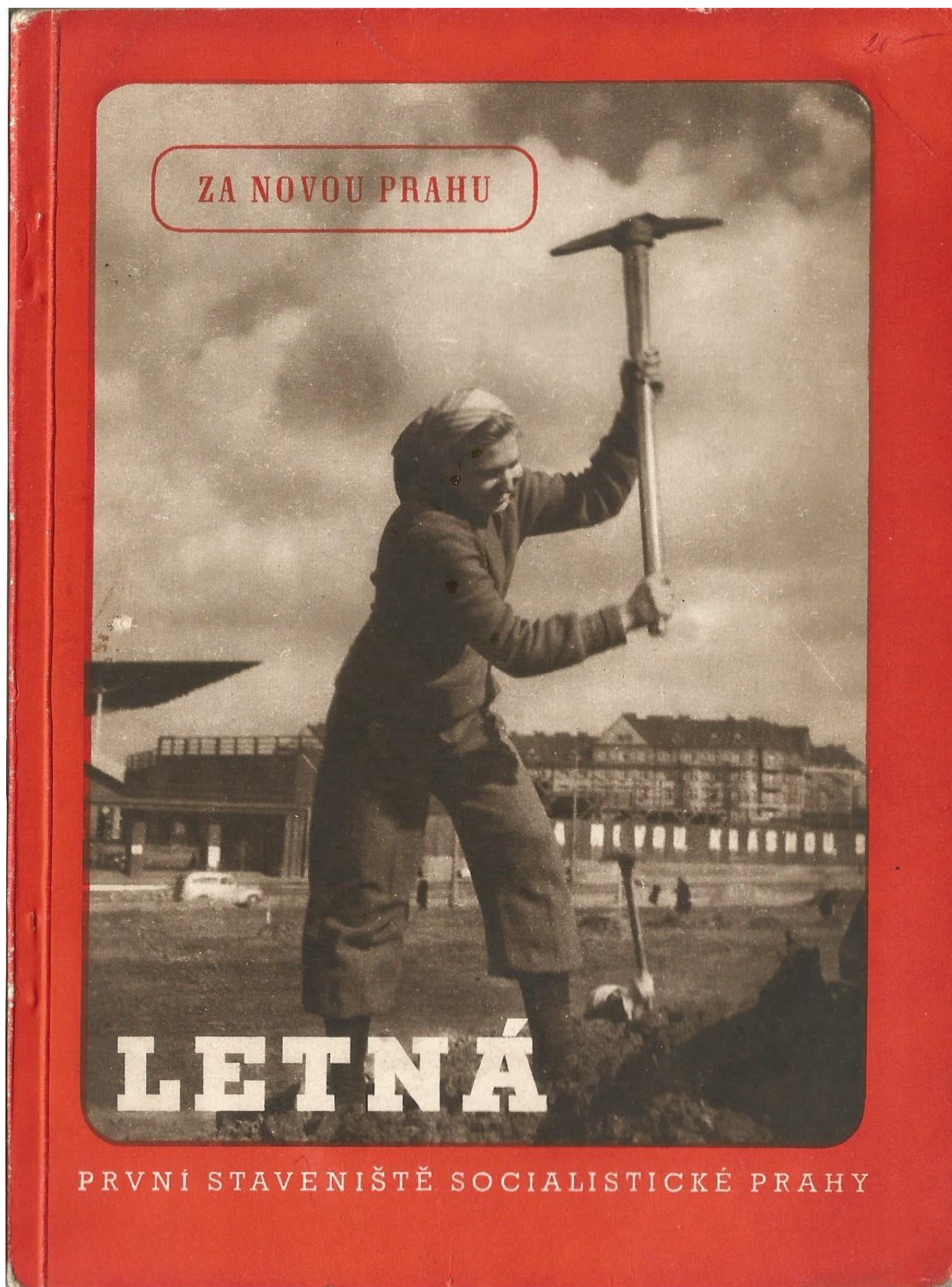
Cena jednotlivého čísla 3,50 Kčs

18

23. Technický referent ÚNV Václav Kolátor (uprostřed) se spolupracovníky nad plány rozvoje socialistické Prahy; vpravo model zamýšleného řešení Nuselského mostu; vlevo model zástavby na letenské pláni.

24.-25. Socialistická Praha jako společná významová síť různorodých projektů. Symbolické mapy publikované v tisku zprostředkovávaly čtenářům představu o rozsahu probíhajících změn (1954).

26. První zhmotnění vize socialistické Prahy – Letná (1951).

27.-29. Brigádnické práce na Letné; čestný odznak *Za výstavbu socialistické Prahy* (1951).

NOVÁ PRAHA

ČASOPIS PRAŽSKÉ LIDOVÉ SPRÁVY

Na brigádnických pracovištích dokazují Pražané lásku k svému hlavnímu městu. Brigády pracují zejména v Podolí na stavbě velkého rekreačního střediska, v Břevnově na úpravách ulice Pionýrů a v kráském lese. Přijďte co nejdříve na svoji směnu při výstavbě krásnější Prahy!

OBSAH:

Zvýšit aktivní pomoc rodičů škole • Úspěšné dokončení pražských žní • Za plynulou a bezpečnou dopravu • Proti nedostatkům v našem obchodě • Okrádali pražské spotřebitele • Pět let akce 5M v Praze • Lidoví hygienici plní závazky • Péče o pražské silnice a chodníky • Dopisovatelé nám píší • Drobné zprávy odevšad.

56. ROČNÍK ■ ČÍSLO

17

V PRAZE 26. srpna 1953

Cena jednotlivého čísla 70 hal.

ROČNÍK V. ČÍSLO 21

5 Kčs

Mladý TECHNIK

BUDUJEME SOCIALISTICKOU PRAHU
PŘEČTĚTE SI O PLÁNU VÝSTAVBY REKREAČNÍHO STŘEDISKA

31. Vizualizace zamýšleného rekreačního areálu u Lahovic (1953).

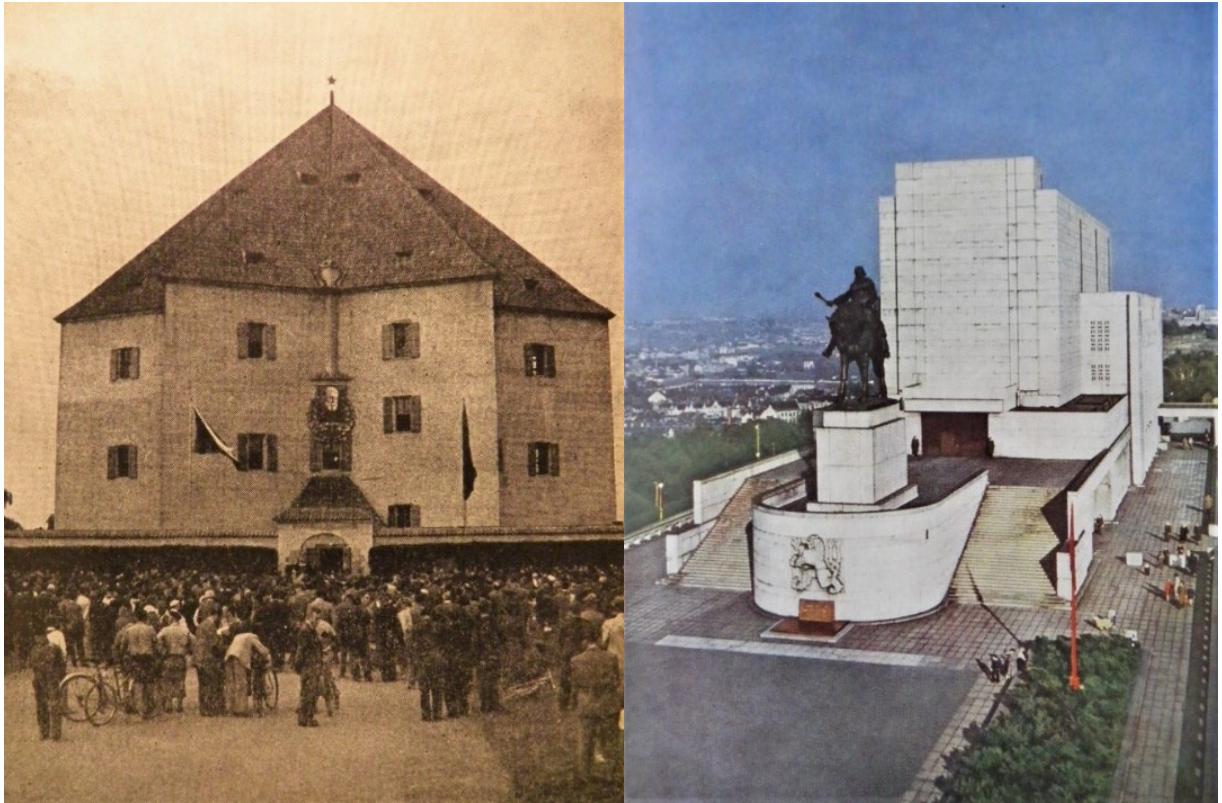
U stavenišče sportovního hřiště v Praze 6 Na Kotlářce je orientační tabule s fotografií starého stavu a fotomontáží příští úpravy. Těší se pozornosti občanů, kteří před ní diskutují o výstavbě nové, krásnější Prahy.

384

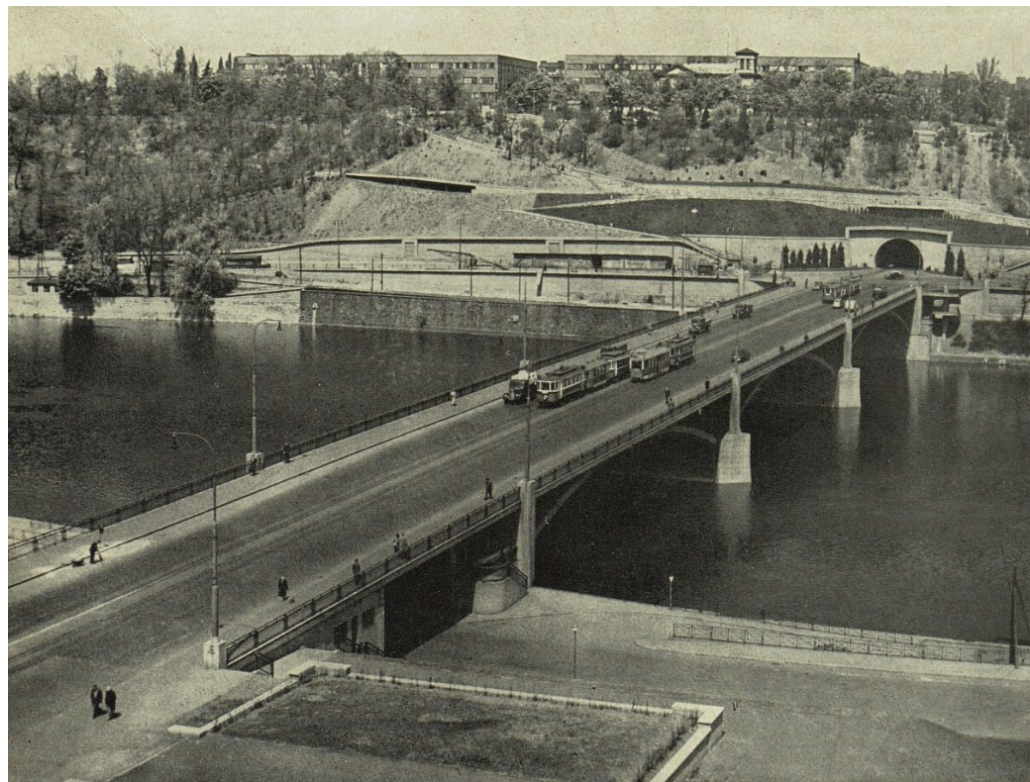
Praha 15 se už připravuje

Za několik málo dnů se začne v Podolí a Braníku s uskutečňováním další velké budovatelské akce, která je součástí krátkodobého plánu na přestavbu a výstavbu socialistické Prahy. Rekreační středisko, které postaví brigády se stejným nadšením jako Letenskou pláň, a které se bude rozprostírat až k Lahovicům, kde vznikne velké jezero, oceníme v létě, až se tu budeme v docela novém prostředí koupat a pěstovat vodní sporty. Rekreační středisko v Praze 15 je jednou z velkých staveb, která podstatně zlepší rekreační podmínky v Praze. Na obrázku jsme zachytili plánovače ONV, který vysvětluje branickým brigádníkům postup prací.

35. Politika dějin I: Muzeum Aloise Jiráska v letohrádku Hvězda otevřené roku 1951.

36. Politika dějin II: Památník na Vítkově s mauzoleem Klementa Gottwalda.

37. Most Jana Švermy, Letenský tunel a úprava nábřeží pod Letnou.

38.-41. Politika dějin III: výstavba Betlémské kaple (1950–1954); pamětní deska iniciátorovi projektu Zdeňku Nejedlému osazená v interiéru (1955).

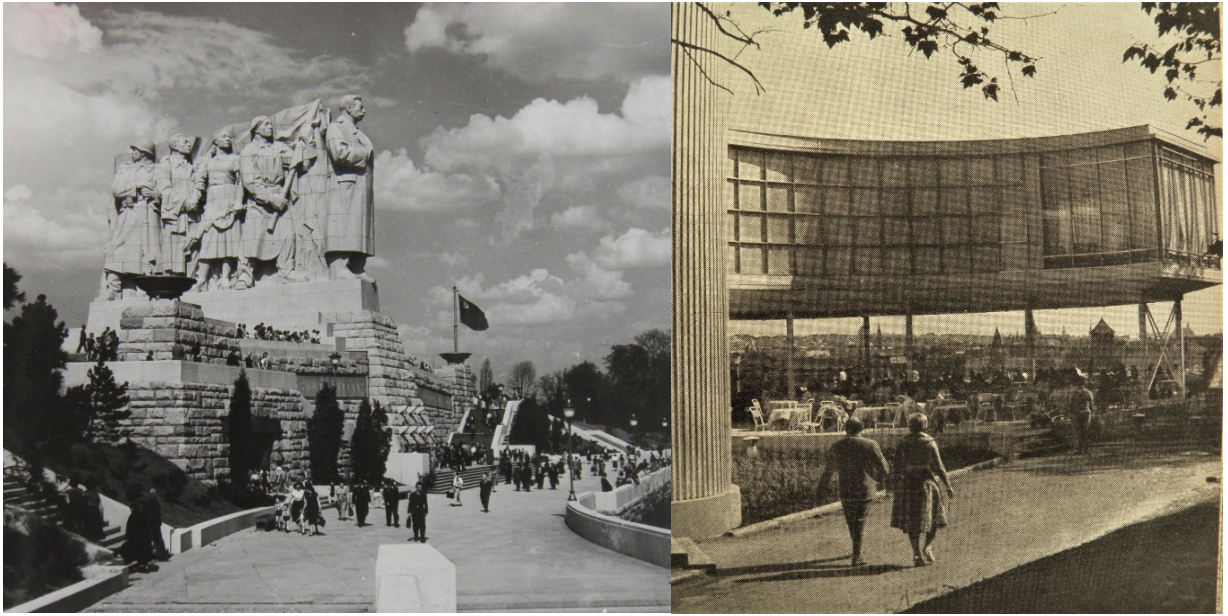

42. Socialistické město jako re-konstrukce města historického I: adapace Lidového domu pro muzeum V. I. Lenina (1953).

43. Socialistické město jako re-konstrukce města historického II: adaptace Gröbeho vily pro Ústřední dům pionýrů a mládeže (1952).

44. Socialistické město jako re-konstrukce města historického III: adaptace Pražské městské spořitelny pro Muzeum Klementa Gottwalda; alegorie Zemědělství a iniciály K-G (ve spodních polích) na stropě vstupního sálu (1954).

45.-46. Vizuální proměna symbolů socialistické modernity – Stalinův pomník (1955) a restaurace Expo na Letné (1960).

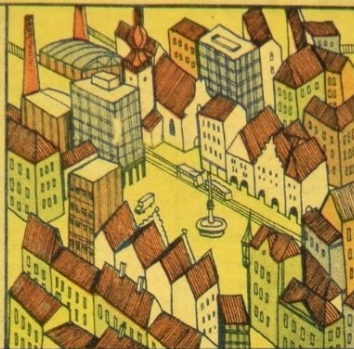

47. Ambivalence socialistického realismu – první panelový dům v Praze-Žitné s typizovaným schématem a historizujícími prvky (1954).

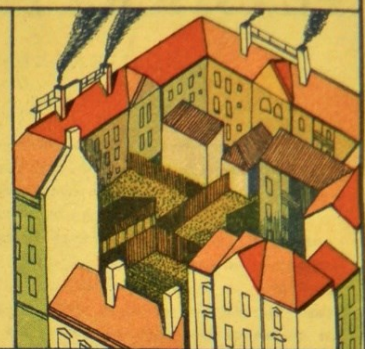
PLÁNUJEME VÝSTAVBU MĚST

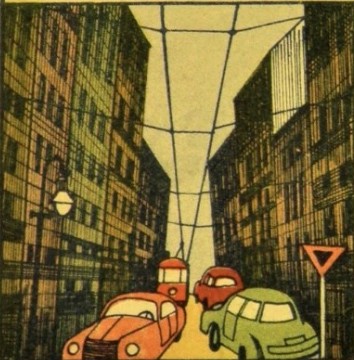
Jádem ve středověku zakládaných měst byla návěs, kolem které vznikaly usedlosti. Ty měly vzadu zahradu nebo dvůr. Z náměstí vedly úzké uličky. Výroba nepotřebovala zvláštních provozoven. Bylo to ideální uspořádání pro bydlení, výrobu i odpočinek po práci.

S rozvojem výroby vznikly na bývalých zahradách manufaktury, později továrny. Obytné domy se tísnily v historickém půdorysu, a proto rostly do výše. Účelnost historického půdorysu, který ve své době vyhovoval, zmizela, ale původní půdorys zůstal — a nevyhovoval.

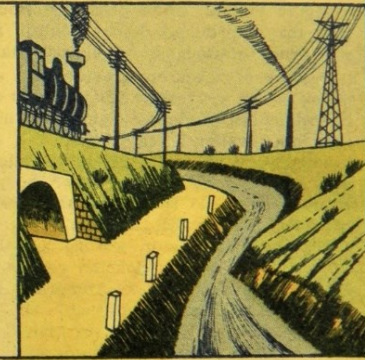
Středověký člověk žil po práci na ulici nebo v zahradě. V bloku činovních domů sice dvůr zůstal, ale každého místečka bylo využito k vydělku a možnosti rekreace v zahradě zmizela. Člověk byl donucen žít jen uvnitř domu bez styku s přírodou.

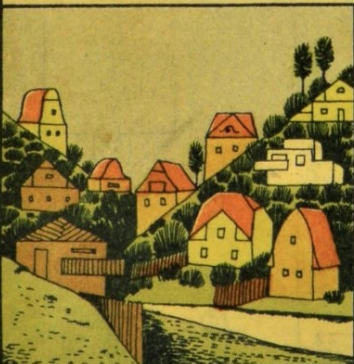
Na půdorysu staré ulice byly nízké domy nahrazeny z výdělečných důvodů vysokými několikapatrovými domy, takže poměr šířky ulice k výšce domů, který dříve vyhovoval, byl porušen a z ulice se stala úzká, tmavá šachta, v které již není možno žít jako dříve.

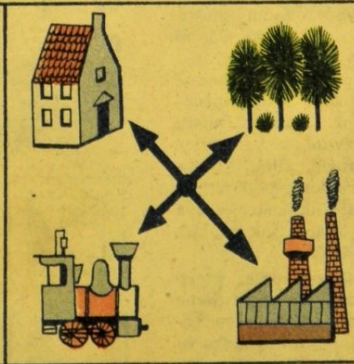
Člověk bydlí jinde a pracuje jinde. Ráno a večer nastává stěhování národů za práci a do domovů. Tim se mnohonásobila doprava a upcává do nemožnosti i to, co zbylo z dřívějších pohodlných ulic. Vznikají zašmodrchané dopravní uzly a člověk již nemá ve městě místa.

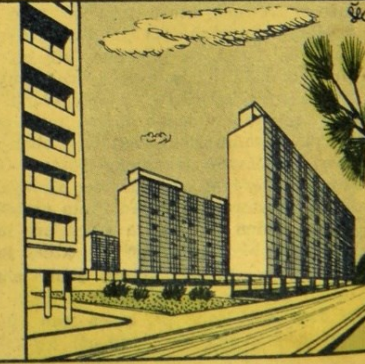
Člověk proto hledá prostor a utíká do přírody, kterou poblíž sídliště opět zhyzděnou. Z potoků se regulací staly stoky pro odstraňování odpadků, krajina je rozbrážděna příkopy, stísněna násypy železnic a silnic, ověšena dráty a zahrazena sloupy.

Městský člověk si tedy pomáhal každý na vlastní pěst: hledal samotu, stavěl week-endové domky. Přírodu si tím sám pohřbil: k jeho domku přibyl druhý, třetí a brzy je příroda rozdělena ploty, rozkopána příkopy, zastavěna bezplánovitě nevkusnými vilami.

Občane, co teď? Zde čeká v pětiletce naše architektky-urbanisty úkol, aby napravili, co se po desetiletí zanedbávalo: účelně oddělit od sebe funkce bydlení, práce, dopravy a rekreace, aby naše sídliště zase sloužilo především člověku.

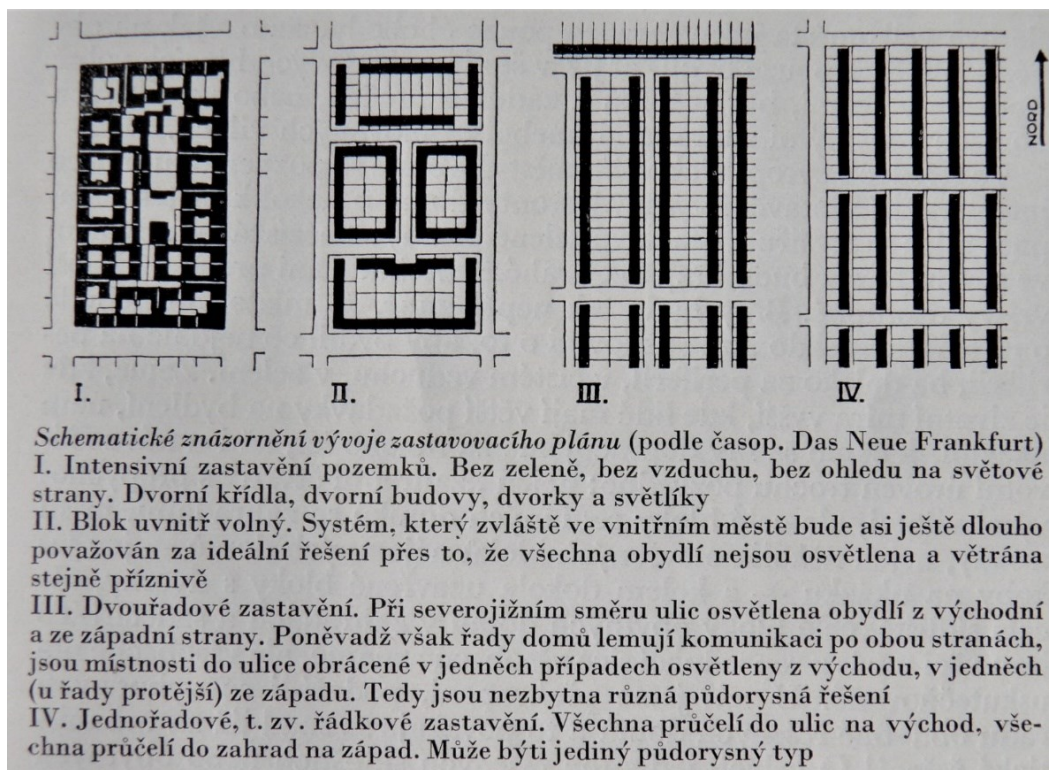

Abyste nevznikaly nešťastné dopravní uzly, musí mít člověk blízko do práce a blízko k rekreaci. Uprostřed města musí být hojnost zeleně, aby také zdravě bydlil. Pak bude moderní město vyhovovat životu tak jako vyhovovalo středověké město ve své době.

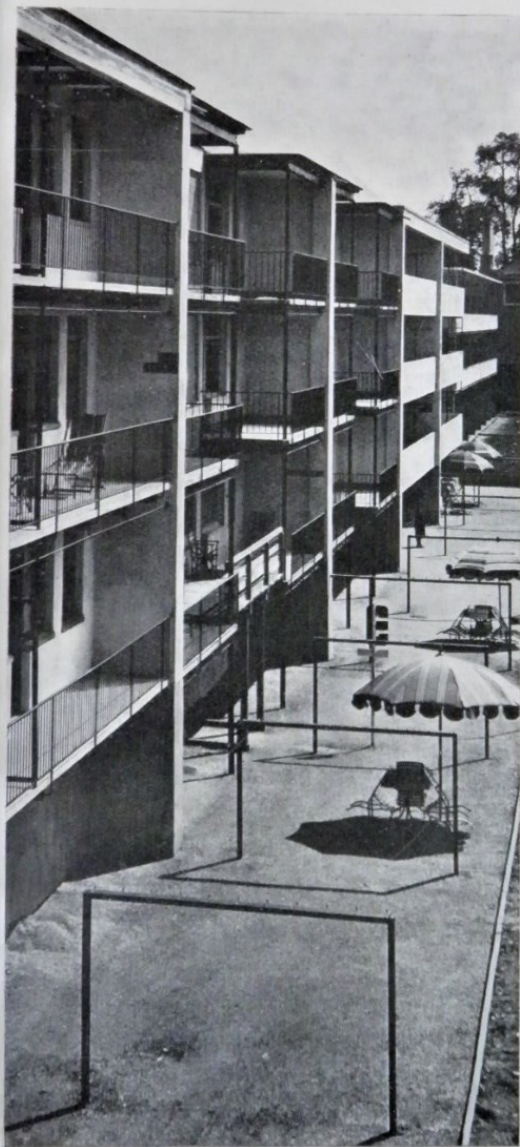
49. Avantgardní kritika kapitalistického města: prostor odrážející sociální nerovnosti (Praha: nahoře rodinné domy, uprostřed řadové bytové domy, dole nouzová baráková kolonie), 1933.

50. Avantgardní kritika kapitalistického města: tradiční bloková struktura města jako nežádoucí prvek neodpovídající hygienickým standardům.

Basilej, kolonie Eglisée

Bydlení v nájemných domech, účelná architektura, dokonalý přístup vzduchu a slunce

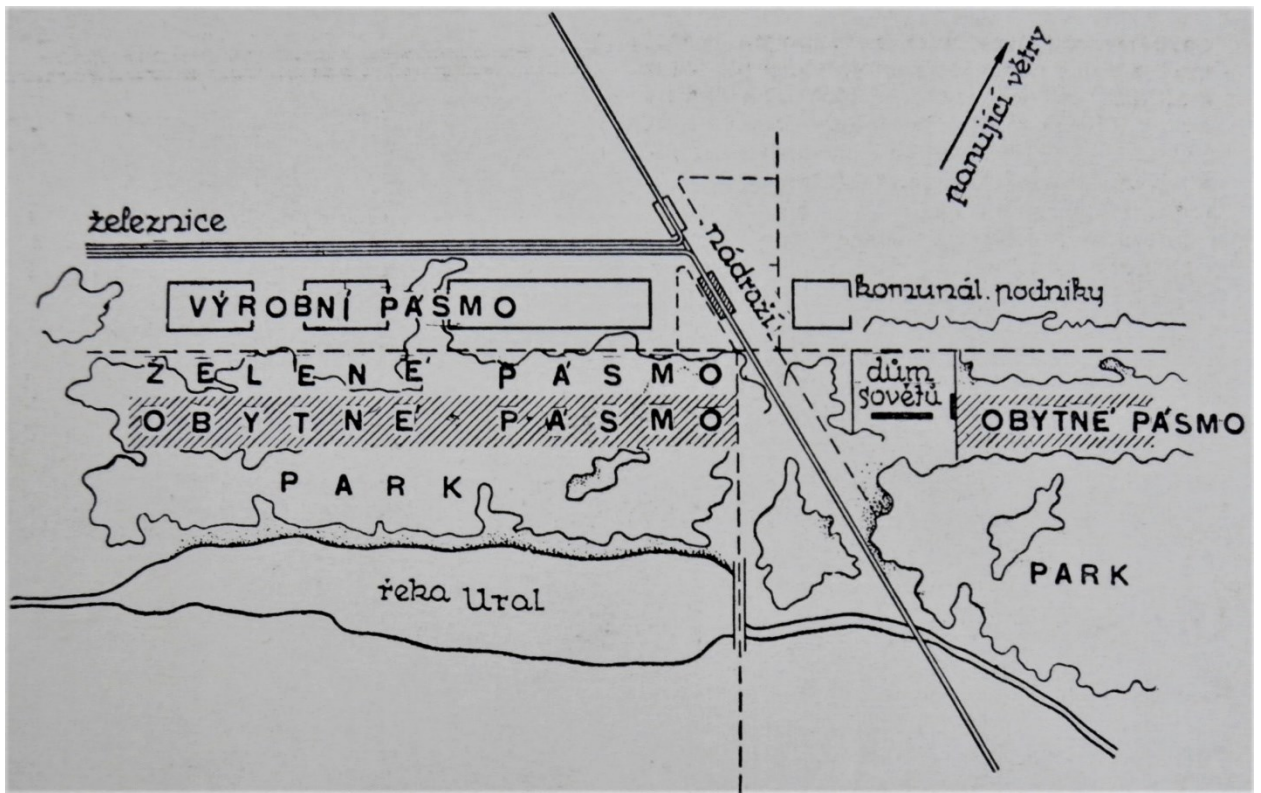

Praha

Měšťanský dům, malebné šero, studna baciíů, špína, saze ...

51.-52. Avantgardní kritika kapitalistického města: historická zástavba posuzována ze striktně zdravotních a funkčních hledisek.

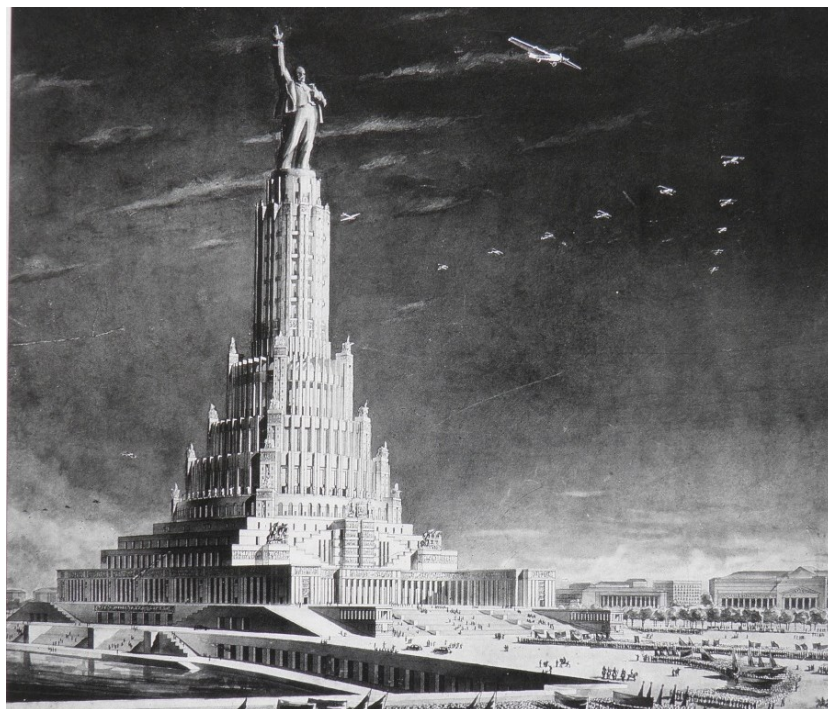
53. Před-stalinistická vize socialistického města – Nikolaj Miljutin, nerealizovaný plán Magnitogorsku na principu pásmového města. Nezájem o historická sídla, zakládání nových měst s přísně racionalizovanou strukturou.

54. Stalinistická vize socialistického města – fiktivní letecký pohled na budoucí novou Moskvu, 1935. Pozornost věnována přestavbě stávajících historických sídel, tradiční urbanistická schémata (osy, průhledy), snaha o monumentalizaci prostoru, nové dominanty (vpravo uprostřed Palác sovětů).

55. Generální plán Moskvy, 1935.

56. Palác sovětů, finální verze vítězného návrhu (B. Iofan, A. Ščuko, V. Gelfrejch).

57. Zprostředkování sovětských vzorů – katalog výstavy *Architektura národů SSSR*, 1949.

58. Reflexe domácích národních tradic jako součást následování sovětských vzorů – výstava *Architektura v českém a slovenském národním dědictví*, 1952.

59. Historické vzory v soudobé tvorbě – soutěžní návrh Vysoké stranické školy na Pankráci, Václav Hlinský, Luboš Koreček, 1954.

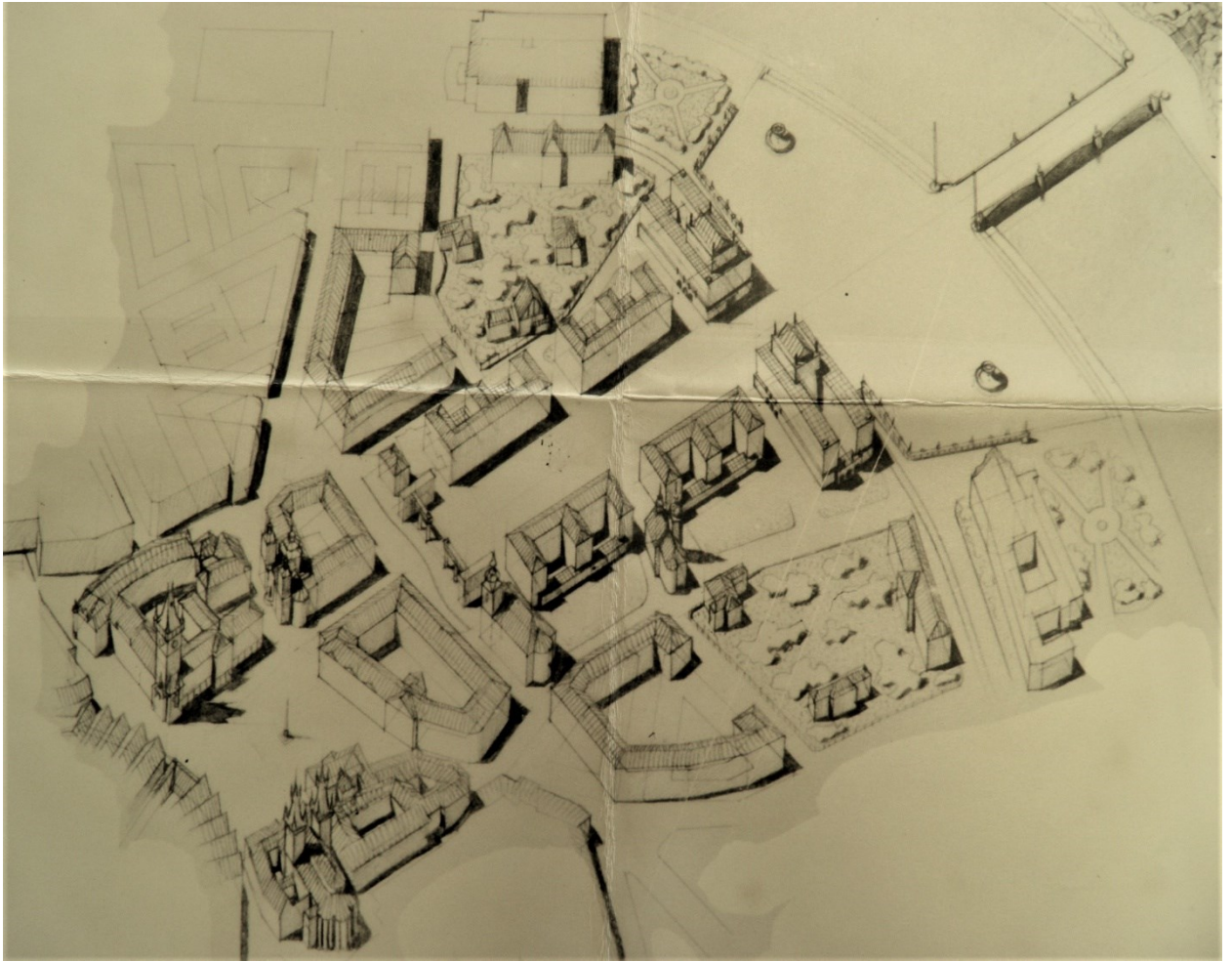
60.-61. Zprostředkování sovětských vzorů – překladové publikace sovětských odborných textů.

62.-63. Zprostředkování sovětských vzorů – delegace československých architektů do SSSR, 1952.

64. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jiří Novotný a kolektiv Kanceláře pro územní plán, 1951. Celková situace.

65. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jiří Novotný a kolektiv Kanceláře pro územní plán, 1951. Vlevo dole Staroměstské náměstí s předpokládanou dostavbou radnice a zbouráním severní strany; rozšíření Pařížské třídy, re-asanace Josefova a posunutí Staronové synagogy (nahore uprostřed); na nábřeží rozlehlé ústřední náměstí s výhledem na Stalinův pomník.

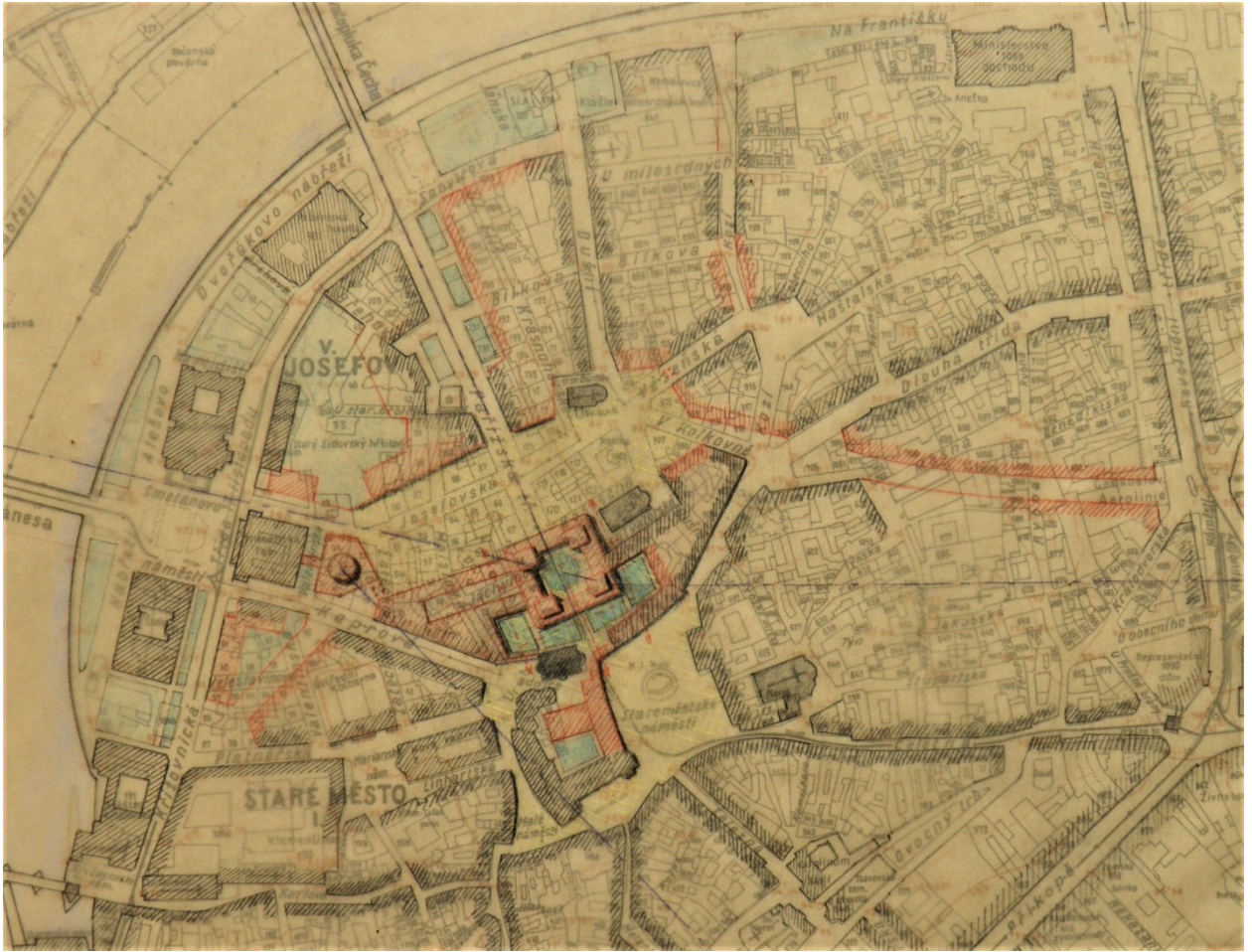

66. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jiří Novotný a kolektiv Kanceláře pro územní plán, 1951. Pohled ze Staroměstského náměstí; na místě Husova pomníku navržen nový památník.

67. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jiří Novotný a kolektiv Kanceláře pro územní plán, 1951. Pohled od Stalinova pomníku.

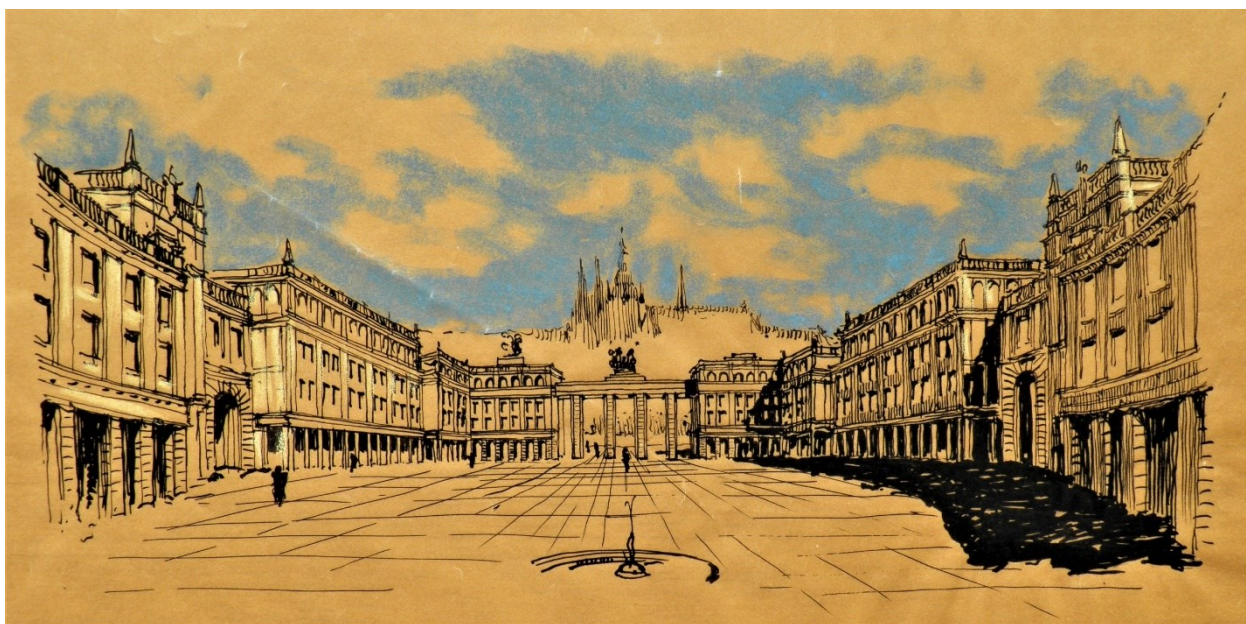
68.-69. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Richard F. Podzemný, 1953. Nový prostor severně od Staroměstského náměstí s budovou sídla ÚNV.

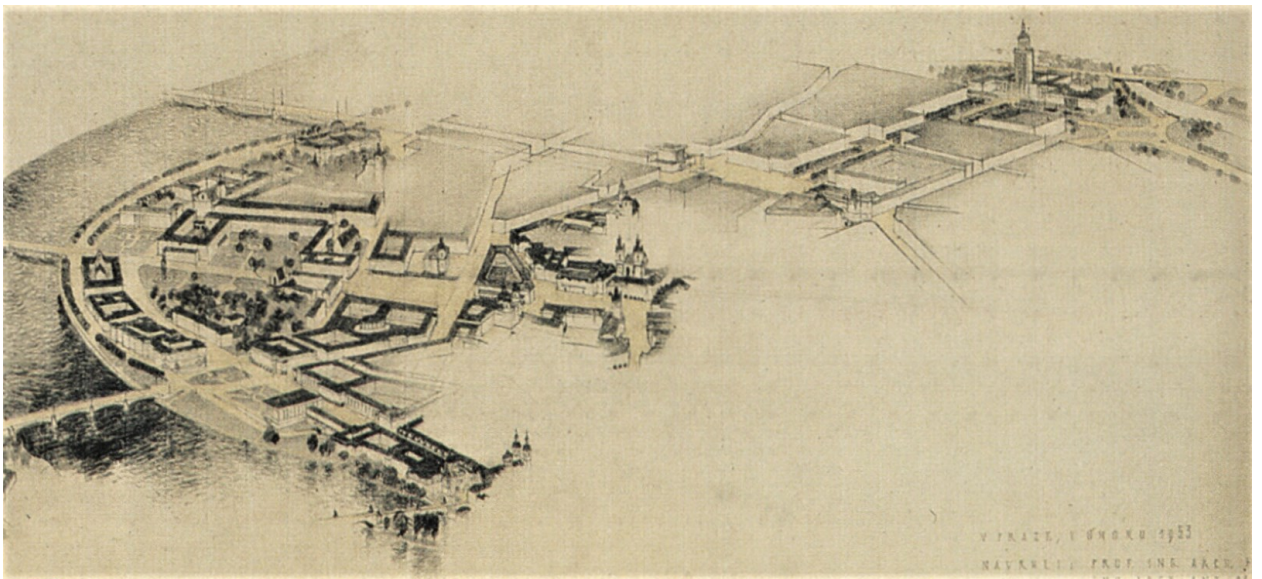
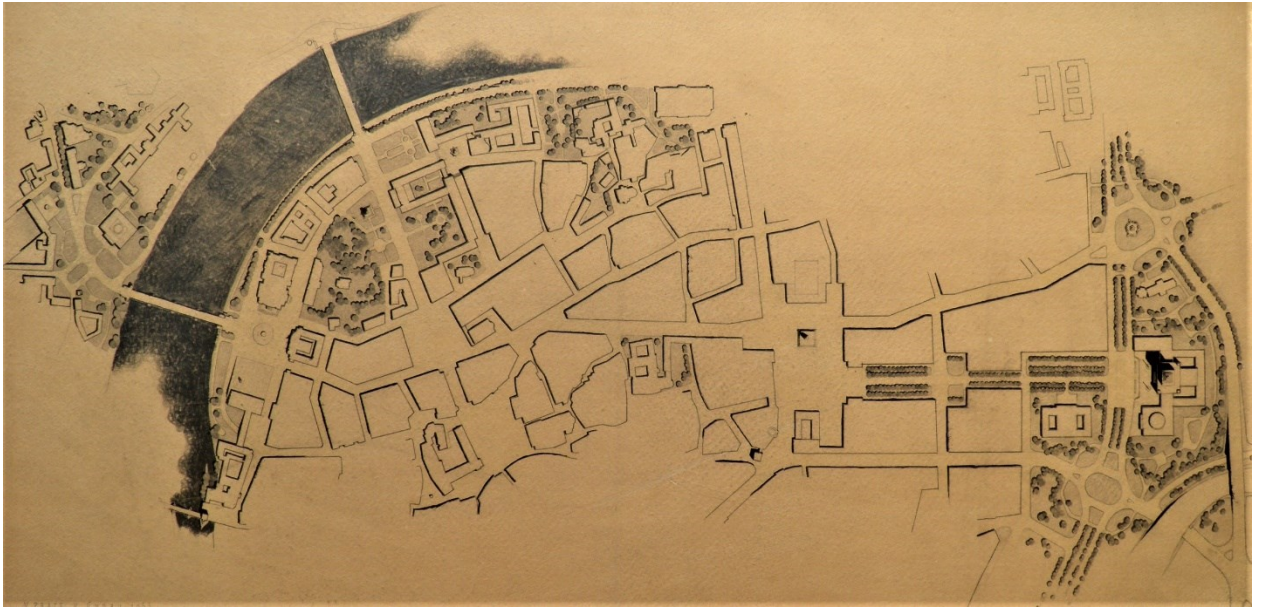
70. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Antonín Tenzer, 1953. Prostor navržen vybouráním a rozšířením náměstí Krasnoarmějců (dnešní Palachovo), vlevo ponechána budova Rudolfiny.

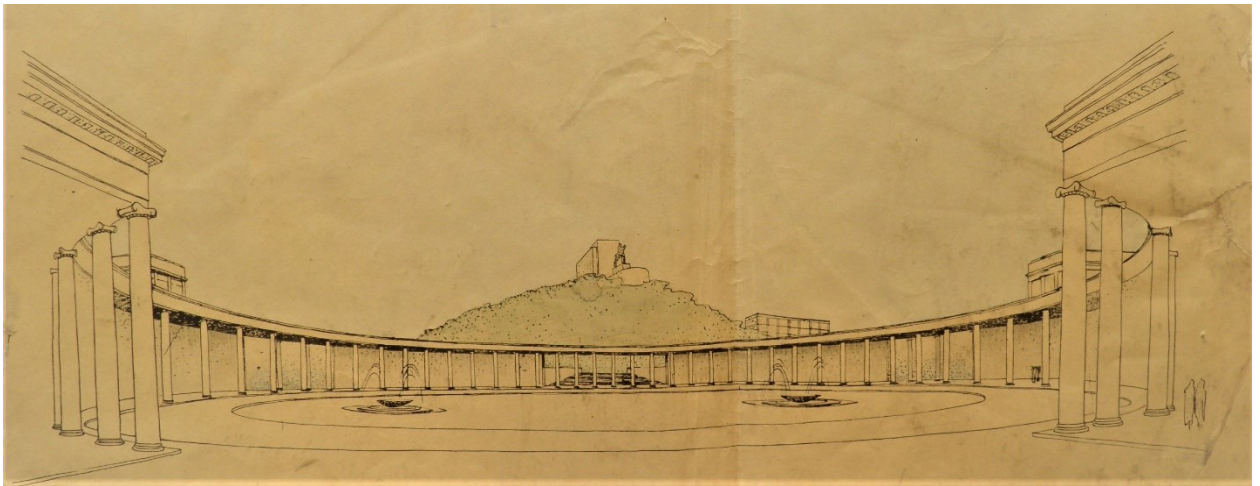
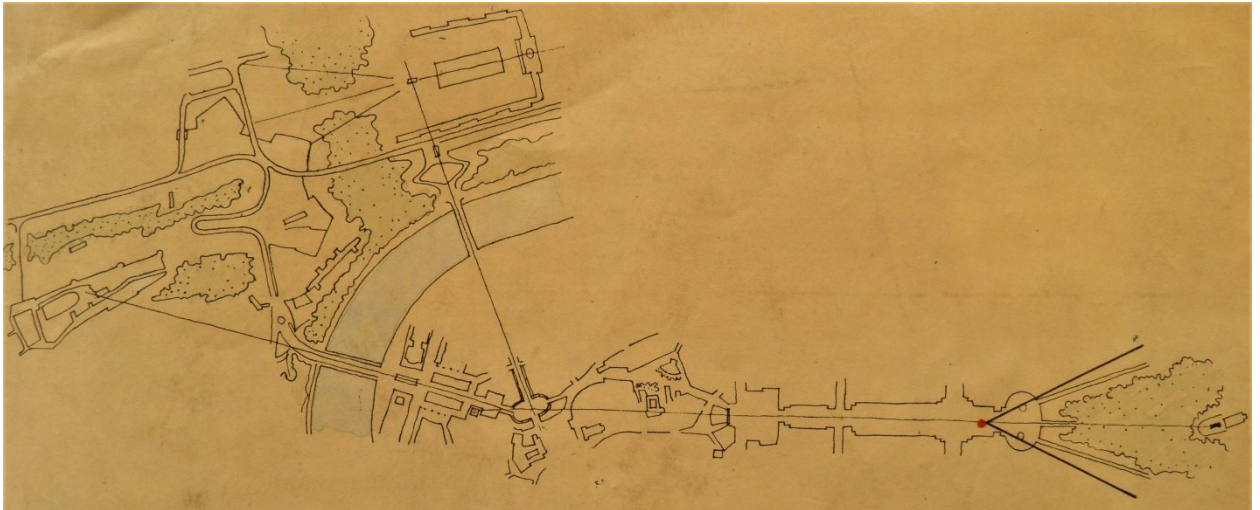
71. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Karel Poličanský, 1953. Náměstí Krasnoarmějců (Palachovo) rozšířeno a prodlouženo v místě Kaprovy ulice, od nábřeží odděleno slavnostní branou.

72.-73. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Karel Poličanský, 1953. Pohled z nábřeží; výhled z navrženého ústředního prostoru směrem k řece.

74.-75. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – František Fiala – Antonín Minář, 1953. Ústřední prostor pojat jako systém navazujících náměstí a magistrál vedených od Vítkova (věžová dominanta) přes rozšířené náměstí Republiky, severně od Staroměstského náměstí až na nábřeží u Rudolfiny. Zástavba Josefova navržena k asanaci.

76.-77. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Emanuel Hruška – Miroslav Cihlář, 1953. Ústřední prostor pojat jako systém sedmi navazujících náměstí napříč strukturou historického centra od Vítkova až po Rudolfinum.

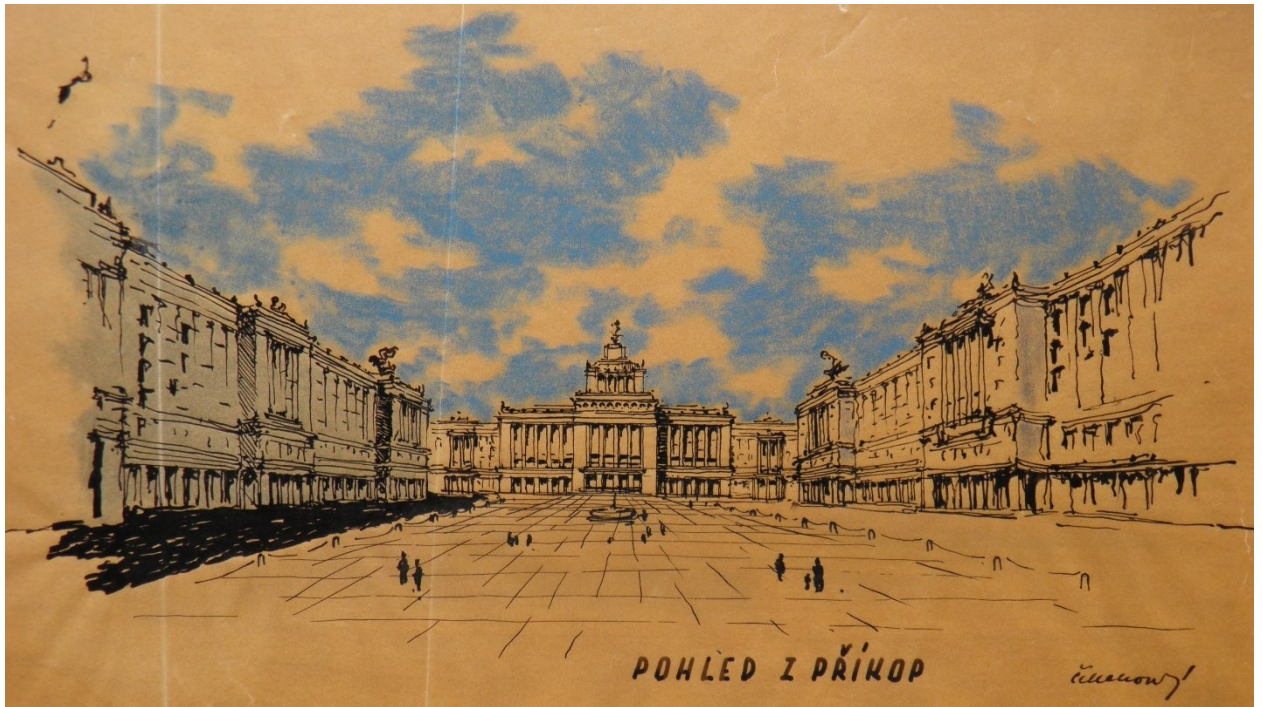

78.-79. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jiří Kroha, 1953. Mrakodrap na rozšířeném náměstí Krasnoarmějců (Palachově) kuriózně využívající jako podnož budovu filozofické fakulty (vlevo) doplněnou o symetrickou novostavbu.

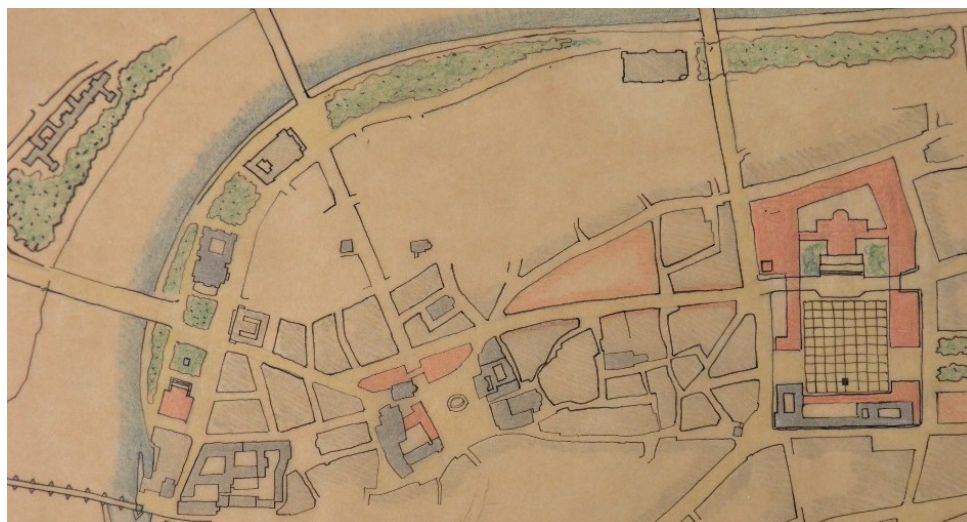

80.-81. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Jan E. Koula, 1953. ústřední prostor umístěn na asanovaném staroměstském nábřeží mezi Karlovým mostem a Rudolfínem.

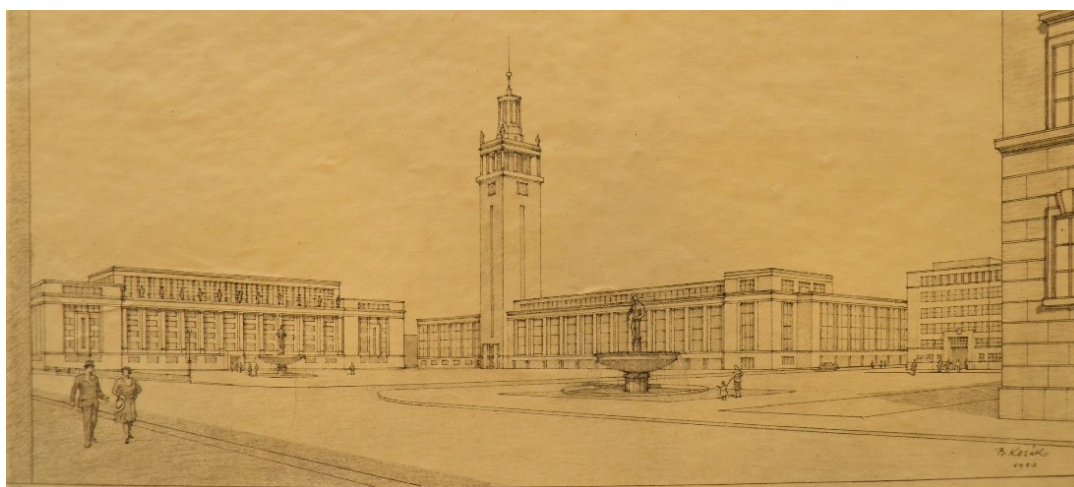

82.-83. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Gorazd Čelechovský, 1953. Monumentální řešení počítající s vybouráním domovního bloku mezi ulicemi Na Příkopě, Nekázankou, Jindřišskou a Panskou.

84. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Josef a Emanuela Kittrichovi, 1953. Prostor situován do míst náměstí Republiky.

85.-86. Návrh ústředního prostoru socialistické Prahy – Bohumír Kozák, 1953. Prostor situován do míst náměstí Republiky (pohled od Obecního domu ve směru ke kasárnám).